Využití folklorního tance v pohybových aktivitách dětí předškolního věku

Klára Svobodová

Bakalářská práce
2021/2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	**Klára Svobodová**
Osobní číslo:	**H200093**
Studijní program:	**B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor:	**Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia:	**Kombinovaná**
Téma práce:	**Využití folklórního tance v pohybových aktivitách dětí předškolního věku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury zaměřené na folklórní tradice v kurikulu mateřské školy.
Vymezení teoretických východisek o folklórním tanci, v kontextu s pohybem dětí předškolního věku.
Zpracování souboru pohybových aktivit s prvky folklórního tance pro děti v mateřské škole.
Realizace a ověření souboru pohybových aktivit ve vybrané mateřské škole.
Evaluace souboru pohybových aktivit a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Brettschneiderová, V., & Kubecová, M. (2018). *Taneční činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
Dvořáková, H. (2011). *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte: tělesná výchova ve vzdělávacím programu mateřské školy*. Praha: Portál.
Langhammerová, J. (2017). *České tradice v proměnách času: kroje – zvyky – umění*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
Pavlicová, M. (2012). *Cestami lidového tance: Zdenka Jelínková a česká etnochoreologie*. Brno: Masarykova univerzita.
Susu, P. (2018). 2. On the Educational Potential of Folk Dance. *Review of Artistic Education, 15(1)*, 127-150.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Roman Božik, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. října 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 22. listopadu 2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby [1)];
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 [2)];
- podle § 60 [3)] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 [3)] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 22.4.2022

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:
(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:
(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odepírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.
(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je využití folklorního tance v pohybových aktivitách dětí předškolního věku.

Teoretická část obsahuje tři kapitoly, kdy první je zaměřena na pohyb a pohybové činnosti v předškolním vzdělávání. Druhá kapitola se zabývá tancem a tanečními činnostmi a jeho vlivem na děti v předškolním vzdělávání. Také zde zmíním propojení s Rámcovým vzdělávacím program pro PV. Poslední kapitola popisuje folklor, lidový tanec, kulturní tradice a zvyky a samozřejmě dětský folklor.

Praktická část čtenáři představí využití folklorního tance v mateřské škole, realizaci zpracovaného souboru tanečních aktivit na folklorní tématiku a doporučení pro praxi. Celý projekt je následně evaluován.

Klíčová slova: folklor, taneční folklor, předškolní věk, lidové zvyky a tradice

ABSTRACT

The topic of the bachelor thesis is the use of folk dance in the physical activities of preschool age children.

The theoretical part contains three chapters, the first of which is focused on movement and physical activities in preschool education. The second chapter deals with dance, dance activities and their impact on children in preschool education. I also mention the connection with the Framework Educational Program for Preschool Education. The last chapter describes folklore, folk dance, cultural traditions and customs and children's folklore.

The practical part will introduce the reader to the use of folk dance in kindergarten, the implementation of a set of dance activities on folklore and recommendations for practice. The whole project is then evaluated.

Key words: folklore, dance folklore, preschool age, folk customs and tradition

Chtěla bych velmi poděkovat mému vedoucímu práce PhDr. Romanu Božíkovi, Ph.D. za vedení při tvorbě mé bakalářské práce, za rady a trpělivost. Dále bych chtěla mateřské škole, dětem a kolegyni, se kterými jsem mohla spolupracovat při aplikaci souboru aktivit.

Především bych však chtěla rodině za jejich podporu, trpělivost a motivaci během tvorby mé práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD **10**
I TEORETICKÁ ČÁST **11**
1 POHYB A POHYBOVÉ ČINNOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ **12**
1.1 POHYB 12
1.1.1 Hra 12
1.2 HUDEBNĚ POHYBOVÉ ČINNOSTI 12
2 TANEC V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ **14**
2.1 TANEČNÍ ČINNOSTI 14
2.1.1 Přínosy tanečních činností pro děti předškolního věku 15
2.1.2 Taneční činnosti v RVP PV 15
2.2 TANEČNÍ KROKY 16
3 FOLKLOR A LIDOVÉ TANCE **17**
3.1 LIDOVÉ PÍSNĚ, ŘÍKADLA 19
3.1.1 Lidová či dětská říkadla 19
3.1.2 Lidové písně 21
3.2 KULTURNÍ TRADICE A ZVYKY 22
3.2.1 Velikonoce 23
3.2.2 Máje 27
3.2.3 Advent 28
3.2.4 Vánoce 30
3.2.5 Masopust 34
3.3 DĚTSKÝ FOLKLOR 37
3.3.1 Dětské soubory 38
3.3.2 Dětské kroje 39
II PRAKTICKÁ ČÁST **41**
4 SOUBOR FOLKLORNÍCH TANCŮ PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI **42**
4.1 PRŮBĚH NÁCVIKU 43
4.1.1 Prší, prší 43
4.1.2 Haj husičky, ze pšenice 45
4.1.3 Mazurka 47
4.1.4 Přišlo jaro do vsi 49
4.1.5 Cibulenka 50
4.1.6 Kalamajka 51
4.1.7 Na Čížečka 52
4.1.8 Černý Jan 53
5 EVALUACE SOUBORU TANEČNÍCH PRVKŮ **54**
5.1 SEBEREFLEXE 54
5.2 REFLEXE POZORUJÍCÍ UČITELKY 57

5.3 DOPORUČENÍ NA ZÁKLADĚ POZOROVÁNÍ 57
ZÁVĚR 59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 61
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK 63
SEZNAM OBRÁZKŮ 64

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je využití tance, konkrétně folklorního či lidového, v pohybových aktivitách dětí mateřské školy. Při výběru tématu bakalářské práce jsem volila folklor především proto, že jsem se mu věnovala od mala a je součástí mého života. Také bych v budoucnu chtěla jeden takový dětský soubor či kroužek vést a zpracování bakalářské práce na toto téma by mi mohlo pomoct do začátku. Z vlastní zkušenosti vím, že spousta dětí se folkloru, lidovým tancům a zvyklostem vyhýbá. Většinou je pro ně hlavním důvodem nemodernost tohoto směru. Folklor a lidový tanec má velký vliv v životě dítě, ať už na rozvoj pohybových schopností a dovedností, tak i na rozvoj po psychické stránce.

Teoretická část je tedy zaměřena v první řadě na pohyb, pohybové činnosti. Jakou úlohu má pohyb v životě předškolního dítě, k čemu pohyb přispívá a co pomocí něho rozvíjíme. Představíme si i hru, díky které je také pohyb realizován a je pro dítě velmi důležitá. Jelikož je součástí tance i hudba tak si představíme i hudebně pohybové činnosti, pomocí kterých také dochází ke zkvalitňování pohybu a pohybových dovedností a schopností. V další kapitole přejdeme konkrétně k tanci, tanečním činnostem a jejich přínosem pro předškolní děti. Zmínka bude i o zpracování tanečních činností v RVP PV. Nakonec si uvedeme základní taneční kroky, které jsou pro tanec velmi podstatné. A protože, je tématem bakalářské práce folklor, poslední kapitola bude zaměřená právě na folklor, lidové tradice a zvyky, lidový tanec a samozřejmě dětské soubory a kroje, které jsou také součástí světa folkloru.

Následuje praktické část, která popisuje zpracovaný soubor tanečních aktivit realizovaný již ve vybrané mateřské škole. Součástí souboru je osm tanečních aktivit vytvořených na základě věkové kategorie skupiny dětí, se kterými byly aktivity realizovány. Hlavním cílem tohoto souboru bylo představit folklor a lidový tanec dětem zábavnou a zajímavou formou. Pro tvorbu aktivit jsem volila typické písně pro folklor, které znám z působení ve folklorním souboru. Na tyto písně jsem následně tvořila tanec, nebo jsem jen původní tanec spojený s danou písní přetvořila pro věkovou kategorii skupiny dětí. Tak, aby náročnost tance a tanečních činností byla dostačující jejich věkovým zdatnostem. Celý soubor byl nakonec evaluován a na základě hodnocení a pozorování upraven pro budoucí realizaci jinými učitelkami.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POHYB A POHYBOVÉ ČINNOSTI V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

V této kapitole se zaměřím na pohyb a pohybové činnosti, které se v předškolním věku rozvíjejí. Také zmíním hudebně pohybové činnosti, a jak prospívá jejich brzké zařazení do edukace dětí předškolního věku.

1.1 Pohyb

Je to jedna ze základních potřeb dítěte, protože si pomocí něj rozvíjí své tělo, ale také pohybem komunikuje se svým okolím, experimentuje s předměty a je pro něj zdrojem poznatků potřebných pro život. Pohyb je tedy důležitý již v předškolním věku, dítě získává mnohé dovednosti a kompetence, které využije v budoucím životě. Bez pohybových činností tedy nelze naplnit jak rámcové, tak dílčí cíle stanovené v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. Pohyb v předškolním věku je pro děti základním praktickým, činnostním a hrovým prostředkem, kdy získává potřebné klíčové a dílčí kompetence (dovednosti, postoje a hodnoty) ve všech vzdělávacích oblastech RVP PV.

(Dvořáková, 2011, s. 3)

1.1.1 Hra

V předškolním věku je pohyb realizován prostřednictvím hry, která je také důležitou aktivitou v životě dítěte. Hry jsou podle charakteru obsahu děleny na námětové, konstruktivní a pohybové. Když se zaměříme na hry pohybové, tak podle Mazala (2000, s. 13) jsou „pohybové hry záměrné, uvědoměle organizované pohybové aktivity dvou a více lidí, v prostoru a čase, s předem dobrovolně dohodnutými a bezpodmínečně dodržovanými pravidly."

(Mazal F., 2000, s. 13)

Také je potřeba si uvědomit, že ne každá pohybová aktivita je hra. Je rozdíl mezi pohybovou činností a pohybovou hrou.

(Dvořáková, 2011, s. 3)

1.2 Hudebně pohybové činnosti

Tato výchova přispívá ke zkvalitňování pohybových dovedností (lokomočních, nelokomočních a manipulačních). Pro procvičování těchto dovedností lze využít rytmus i

hudbu, lepší je ale vycházet ze stránky hudební a pomocí pohybu následně hudební vlastnosti vyjadřovat. Oba přístupy se navzájem obohacují a dodávají na kvalitě. Rytmické i taneční činnosti a podněty ovlivňují provedení pohybu, působí na děti jak motivačně, tak je i vedou ke správnému provedení a kvalitě pohybu. V oblibě mají děti hlavně pohyb v rytmu říkadel, písniček a hudby, kdy krátké taneční celky neustále opakují. Dostupná je velká řada zásobníků říkadel a dětských písní, přes lidová po současné, které maminky využívají již v kojeneckém či batolecím období dítěte. Hudba je pro děti velkou motivační složkou při provádění pohybu, lze u nich pozorovat lepší kvalita provedení. Také přispívá k rozvoji schopnosti vnímat hudební vlastnosti jako rytmus, tempo atd., ale i cvičí pohyb a orientaci v prostoru, prostorové změny a útvary, trénuje a rozvíjí pohybovou paměť.

(Dvořáková, 2011, s. 56)

2 TANEC V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

Tanec je podstatná součást hudebního projevu, je to vyjadřovací prostředek a jeho gramatikou jsou taneční techniky. Tanec má velmi bohatou historii a je dělen na různé druhy podle spoustu typů členění. Tancem už odedávna lidé projevovali své pocity, emoce, radosti, smutek, bral se i jako určitá forma uctívání (např. gospel). Při nahlédnutí do historie zjistíme, že v průběhu času vznikala spousta druhů tance jako například dvorské renesanční tance, jevištní tance, klasický balet, moderní tance a další. Já se ale zaměřím především na tance lidové neboli folklórní, které se tančili i mimo jeviště na venkově a ve městech, kdy se tancovali většinou pro vlastní potěchu. Lidové tance jako skočná, sousedská, rejdovák, kalamajka, obkročák a další můžeme využít při práci s dětmi předškolního věku ale pouze některé ze spousty druhů. Folklórní tance jsou charakteristické pro konkrétní oblasti jejich vzniku – chodské, jihočeské, hanácké, slezské atd. Dále tyto tance dělíme podle kultur vzniku na orientální, africké a pro naši kulturu společenské tance, kde se u nás v minulosti tančil valčík, polka a soubor tanců česká a moravská beseda. V dnešní době už tyto společenské tance prošli určitým vývojem a dělíme je na tance latinskoamerické a standartní.

(M. Kubecová, 2018, s. 12)

2.1 Taneční činnosti

Pro děti předškolního věku jsou taneční činnosti určitou formou neverbálního projevu. Pocity a emoce, které potřebuje dítě vyjádřit, mu taneční činnosti tuto možnost poskytují. Dítě díky nim může zábavnou a hravou formou vyjádřit to, co prozatím nedokáže vyjádřit verbálně, tedy slovně. Děti si také pomocí těchto aktivit rozvíjí svou kognici a podle Kaslové (2010) jsou dětské tance a pohybové hry pro děti mnohem smysluplnější než vyplňování pracovních listů za stolečkem (Kaslová, 2010). Taneční aktivity přispívají také k rozvoji emocionální a racionální složky dětské osobnosti, vedou k rozvíjení všestrannosti dítěte a ke správnému držení těla. Jednoduché choreografie a taneční průpravy jsou sestavovány podle individuálních pohybových možností dětí. Zařazujeme prvky, které děti baví, rozvíjíme je a díky tomu se děti zdokonalují, získávají schopnost tance v rytmu, testují hru na tělo a tím se tak přirozeně zdokonaluje ve svém pohybu.

(M. Kubecová, 2018, s. 9-10)

2.1.1 Přínosy tanečních činností pro děti předškolního věku

Děti při tanečních činnostech lépe zvládají koordinovat pohyby svého těla na místě ale i v prostoru, získávají zkušenosti s vlastním tělem, rozvíjí si ohebnost, přirozeně posilují svaly. Tanec všeobecně je pro děti velmi užitečný, protože prospívá jejich duševnímu i tělesnému zdraví, napomáhá k fyzické i psychické kondici. Taneční činnosti u dítěte zároveň rozvíjí i logické myšlení, a to při uvědomování si kam patří daná noha, jak správně mají provést daný krok apod. Pro děti s ADHD jsou taneční činnosti užitečné v tom, že si díky nim uvědomují pravidelnost a řád, a dochází při nich k přirozené náhradě fyzického neklidu a vybouření.

(M. Kubecová, 2018, s. 15-17)

2.1.2 Taneční činnosti v RVP PV

V RVP PV je zpracován tanec zejména v oblasti Dítě a jeho tělo, kdy se pomocí něj rozvíjejí pohybové schopnosti a dovednosti v oblasti hrubé motoriky, uvědomění si vlastního těla, rozvíjí se i fyzická zdatnost. Rizikem však může být nerespektování rozdílných tělesných předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí, nevhodné prostory pro pohybové aktivity atd. Také se tanec vyskytuje v oblasti Dítě a jeho psychika, kdy si dítě pomocí pohybu, a tedy tance osvojuje různé formy sdělení verbálního i neverbálního. Tanec a taneční hry také v této oblasti podporují u dítěte tvořivost, představivost a fantazii, samozřejmě spolu s dramatickými aktivitami, výtvarnými i hudebními aktivitami atd.

(RVP PV, 2018)

Kubecová (2018) ve své knize uvádí, že tanec je zmíněn především v oblasti Dítě a jeho tělo, kdy je zde uvědomění si vlastního těla, dále rozvoj a zdokonalování pohybových schopností a dovedností, koordinace pohybů, rozvíjení zdatnosti jak psychické, tak i fyzické, osvojení si věku přiměřených praktických dovedností a další. Tohle vše spadá pod dílčí vzdělávací cíle, které by učitel měl znát, aby mohl realizovat tanec v pohybových aktivitách dětí a dítě těchto cílů mohlo na konci předškolního období dosáhnout. Toho všeho by mělo dítě dosáhnout za využití vzdělávací nabídky, do které by měly patřit především hudební či hudebně pohybové hry a činnosti, dále různé činnosti zaměřené na osvojení si lidského těla či na vytváření zdravích životních návyků apod. Tanec se objevuje i v oblasti Dítě a jeho psychika, kdy přispívá k osvojení si smyslového vnímání nebo rozvoji představivosti a fantazie, rozvoji pozornosti atd. Vzdělávací nabídka by tedy měla obsahovat hry a aktivity zaměřené na rozvoj představivosti, fantazie, pozornosti, paměti a

další. Následuje oblast Dítě a společnost, kde je uvedené, že prostřednictvím tance dochází k poznávání a osvojování si společenských pravidel, porozumění společnosti či skupiny, rozvoj spolupráce atd. To stejné se objevuje i v oblasti Dítě a ten druhý, kdy jediná změna je, že záleží na jedinci nikoli na celé společnosti. To znamená, že si osvojuje pravidla ve vztahu k druhému jedinci, rozvíjí spolupráci s druhým apod.

(M. Kubecová, 2018, s. 55-57)

2.2 Taneční kroky

V této podkapitole si uvedeme některé základní taneční kroky, které se využívají při nácviku různých tanečních celků. Tyto taneční kroky jsou pro děti stejně běžné jako třeba běh nebo chůze. Krok poskočný všemi známí krok, kdy uděláme krok pravou nohou a poskočíme na levé, uděláme krok levou nohou a poskočíme na pravé. Podupy neboli zadupání je rytmizace pomocí nohou, kdy můžeme střídat podupy s potlesky. Dalším krokem je krok přísunný vpřed a stranou, vykročíme levou nohou vpřed, nebo stranou a přisuneme pravou nohu, a to stejné i na nohu druhou. Posledním krokem je cval přísunný vpřed nebo stranou, kdy vykročíme levou nohou a skokem přisuneme nohu pravou a naopak.

(Dvořáková, 2011, s. 57)

3 FOLKLOR A LIDOVÉ TANCE

První definice pojmu folklor je od W. I. Thomse, který jej poprvé použil v roce 1846. Definice zněla „*vše, co zná, ví a umí lid.*“ Od té doby však tento pojem prošel mnoha změnami a jediné, co zůstává ve všech definicích pojmu folklor je, že vždy zahrnuje vybrané jevy z duchovní kultury. Jedna ze současných definic pojmu folklor podle L. Tyllnera je: *„Jde o osobité, formálně a obsahově vyhraněné projevy hudební, slovesné, taneční a dramatické kultury těsně spojené se způsobem života, tradicemi a myšlením venkovského zemědělského obyvatelstva, nižších vrstev městského lidu nebo různých profesně, sociálně, věkově či způsobem života stmelených skupin obyvatelstva.“* (Tyllner, L. 2010, s. 80)

(Maňáková, M., Schauerová, A., 2015, s. 7)

Janeček (2011) ve své publikaci uvádí definici folkloru jako něco lidového, přičemž se lid dále historicky vyvíjel z venkovského obyvatelstva na sociálně, ekonomicky a kulturně níže postavené obyvatelstvo. Podle něj je také folklor velmi důležitý prvek veškerých lidských kultur, společenství a není tedy jen pozůstatek kulturního vývoje. Prvky folkloru, jako vyprávění, verše, hry či písně, pomocí tradice představují určitý obraz dané kultury obyvatelstva. Pro příklad uvádí definici amerického folkloristy Alana Dundese, který folklor definuje více šířeji než Janeček. Popisuje folklor jako něco, čím disponuje ve své podstatě jakákoliv sociální skupina mající minimálně jeden společný prvek, na kterém staví vlastní tradice. Nemusí to být tedy jen etnické či regionální skupiny, jako Češi, Chodové a podobně. Mohou to být i generační skupiny (děti jakéhokoliv věku, dospělí, důchodci), profesní skupiny (lékaři, vysokoškolští studenti), nebo také skupiny se společnou zábavou či trávením volného. Druhým typem skupin jsou potom skupiny, které se náhodně potkávají třeba ve vlaku, a jde tam pouze o předávání folklorních prvků.

(Janeček, P., 2011, s. 7-9)

V Evropě vydělení lidového tance, jako jednoho z typů tance spadá na 18. století, kdy se tak začalo říkat tanečním formám venkova a odlišily se tak od forem tance vyšších tříd společnosti. Termín lidový tanec se v českém prostředí vžil nejen jako vymezení kategorie lidu, ale také jako pojem, který v sobě nese dějiny o lidovosti a zlidovění vůbec. V Evropě se však nepoužívá všeobecně, např. ve Velké Británii, kdy je lidový tanec brán jako tanec venkovský, který se dále dělí ještě na staré venkovské tance a nové párové tance.

(Pavlicová, M., 2012, s. 15-16)

P. Şuşu (2018) ve svém článku popisuje o vzdělávacím potenciálu lidového tance v rumunských školách, kde zařazují lidový tanec do vzdělávacího procesu. Uvádí, že učitelé by měli být dostatečně vzdělaní v oblasti folkloru, aby podávali správné informace o lidové kultuře, lidovém tanci a folkloru obecně. Pokud by se zařazoval lidový tanec do vzdělávacího procesu, učitelé by měli být i v této oblasti na vysoké vzdělanostní úrovni, aby tanec sloužil ke správnému rozvoji po fyzické i sociální stránce. A proč by se tedy měl lidový tanec zařazovat do vzdělávacího procesu ve školách? Lidový tanec obsahuje nejen pohyb ale jeho součástí je také tradiční lidový kroj, lidová řemesla, lidové písně, obřady či tradice. Nese spoustu informací o konkrétním regionu a to přispívá ke správnému rozvoji v oblasti lidové kultury, kdy se děti dozvídají o regionu, ve kterém žijí. Přispívá tedy k rozvoji sociálních i občanských kompetencí.

(P. Şuşu, 2018)

Studie K. Biber (2016) pojednává o vlivu tréninku lidového tance na tělesný a sociální vývoj dětí předškolního věku. Studie se zabývala kvantitativním výzkumem s experimentálním desingnem, kde bylo 40 dětí rozděleno do dvou skupin. Jedna skupina absolvovala 32 hodin výuky lidového tance a ta druhá navštěvovala pouze mateřskou školu. Z výsledků výzkumu vyplívají výrazné odchylky mezi dvěma skupinami, to znamená velké přínosy v zařazování lidového tance do vzdělávacího procesu dětí předškolního věku.

(K. Biber, 2016)

Základními kroky lidového tance jsou přirozené pohyby člověka, a to chůze, běh, skoky či podupy. Dalšími kroky jsou dvojdupy a trojdupy, které se řadí mezi typické prvky našeho lidového tance. Lidový tanec byl řazen mezi hříšný projev, a proto byl velmi kritizován církví a zakazován. Většina písemných dokladů o lidovém tanci jsou tedy záznamy o jeho kritice či zákazech. M. Motlová (2016) také ve své knize uvádí historii druhů tanců, od tanců obřadních až po tance novější, jako jsou tance točivé, figurální nebo po národním obrození vzniklé pásmo „Česká beseda“. Tance točivé jsou charakterizovány točením na místě a řadí se mezi ně například vrtěná, skočná či čardáš. Tyto tance se tančily především v párech. Tance figurální přišli s rozvojem lidové hudby v 17. a 18. století, kdy měly stálé taneční figury a krokové variace. Dále se pak rozšířily z městské části na venkov i kolové tance, jako polka, valčík, kvapík atd. Pásmo „Česká beseda“ bylo tvořeno staršími lidovými tanci a vzniklo v 60. letech 19. století. Názvy lidových tanců neoznačovaly vždy jen jeden tance, proto se na našem území spočítalo více než 500 názvů lidových tanců.

Názvy byly děleny podle charakteru tance, podle rekvizity při tanci, podle příležitosti, podle tanečníků a řemesel, také podle slov písničky. Dále také mohl mít jeden tanec více názvů a to záleželo také na oblasti či místě.

(M. Motlová, 2016, s. 258-259)

3.1 Lidové písně, říkadla

Na začátek si řekneme menší definici lidového či dětského říkadla a lidové písně. Následně si uvedeme nějaké příklady a využití při práci s dětmi.

3.1.1 Lidová či dětská říkadla

Lidové říkadlo je literární žánr dětského folkloru s převahou rytmické složky. Má jednoduchý verš, který je často bez logického smyslu. Je bohaté na citoslovce a neologismy, často i na obrazná rčení. Lidová říkadla jsou stejně jako lidové písně bez autora, kvůli jejich spontánnímu vzniku během každodenního života lidí. Tato říkadla jsou pro děti proto snadná na naučení zpaměti, také přispívá k rozvoji plynulého slovního vyjadřování, obohacuje jejich slovní zásobu. Lidová říkadla mají pro děti také cenu při poznávání lidových tradic, bohatství rodné řeči, dobových zvyklostí atd.

(Jenčková E., 2005, s. 55-56)

Říkadla jsou především součástí dětského světa, kdy spadají do nejpoužívanějšího žánru lidové slovesnosti. Říkadla doprovázela hrátky s batolaty i hry s většími dětmi. V říkadlech se často objevovala spojení se zvířaty, nadsázka a další. Říkadla můžeme dělit na rozpočítadla, škádlivá říkadla, či jazykolamy. Děti si pomocí nich procvičovaly slovní vyjadřování. Škádlivá říkadla byly především spojovány se jmény, kdy se jimi děti škádlily. U říkadel záleží hodně na rytmu či rýmu, od kterých se odvíjí specifický přednes daného říkadla. Také se můžeme setkat i s tím, že právě rýmu se podřizuje některý význam slov.

(M. Motlová, 2016, s. 268)

Zde bych chtěla uvést příklady některých říkadel, které si vybavuji z působení v dětském souboru, kdy jsme říkadla hodně využívali v různých pásmech.

1. *Léto, milé léto,*

   kdes tak dlouho bylo?

U studánky, u hlubinky

nohy, ruce mylo.

Léto, milé léto, cos nám přineslo?

Všeho dobrého, kvítí modrého. (*lidové říkadlo*)

2. *Byla jedna babka,*

   prodávala jabka.

   Za děravý groš

   prodala jich koš.

   Za děravý pětník

   prodala jich květník.

   Nemohla nic prodat,

   musela jich rozdat. (Šottnerová, D., 2006, s. 63, 65)

3. *Až se louka zazelená,*

   kleknu si tam na kolena,

   utrhnu si kvíteček,

   upletu si věneček. (Z Moravy) (Šottnerová, D., 2007, s. 56)

4. *Zimo, zimo, táhni pryč,*

   nebo na tě vezmu bič.

   Odtáhnu tě za pačesy

   za ty hory, za ty lesy.

   Až se vrátím nazpátek.

   svleču zimní kabátek. (Jiří Žáček)

5. *Had leze z díry,*

   vystrkuje kníry.

   Haklice, bukvice,

   červená čepice.

Kopeček, lesejček,

štíry voka ven! (dětské lidové rozpočítadlo) (Jenčková, E., 2013, s. 8, 36)

6. *To to zebe,*

   je to z nebe.

   Je to mráz,

   pálí nás,

   ale nesní nás! (dětská lidová říkanka)

7. *Mrzne a mrzne a mrzne.*

   Ten, kdo se neschová, zmrzne.

   A kdo se neschová hned,

   bude z něj rampouch, vločka a led! (dětská zimní říkanka)

(Jenčková, E., 2018, s. 30, 34)

3.1.2 Lidové písně

Písně byly nedílnou součástí člověka, provázely jej každodenním životem. Zpívaly se písně nejen při práci ale i při různých slavnostech či loučení se zemřelými, při společenských setkáních, byly součástí mnoha dětských her. V písních se projevuje nejen nálada, ale i pocity člověka, prostředí či vztahy. Písně doprovázely určité situace či příležitosti, tance, vznikaly také písně lidové duchovní, lyrické s milostnou tématikou či humorem. Písně tedy vznikaly spontánně při různých příležitostech či situacích, a proto autoři těchto písní nejsou známý. Písně také mohou mít několik variant, jelikož se předávaly z generace na generaci a z místa na místo. V písních se tedy odráží i místo vzniku, zvyklosti daného regionu apod.

(M. Motlová, 2016, s. 259-260)

Lidové písně stejně jako písně dětské obsahují výrazný rytmický i tempový impulz, který vybízí ke spontánní pohybové akci interpretů. Nejčastější dělení lidových písní je podle jejich obsahu a funkci v životě. Jde o to, že právě slovní a hudební obsah lidových písní je motivačním impulzem k taneční kreativitě dětí. Můžeme tedy lidové písně dělit na písně pracovní, obřadní, taneční, o lásce a další. V mnoha lidových písní spojených s tanečním projevem se zpívá o lidské práci. V pracovních písních můžeme nalézt zaměření na řemesla a jejich žertovné hudební a pohybové provedení. Můžou však být tyto písně i jakousi

pomůckou pro koordinaci pracovních úkonů, pro řízení práce apod. Pomáhají člověku koncentrovat pozornost na práci, jde mu snadněji i třeba namáhavá práce. Tyto písně mohou být pro děti příležitost k rozvoji rytmického cítění, k poznání práce a zábavy minulých generací atd. Do dětského života patří nepochybně i písně milostné, díky kterým si dítě uvědomuje emocionalitu a může ji prožít. Nesmíme zapomínat i na lidové obřadné tance se zpěvy, které patří mezi jedny z nejstarších projevů lidového umění. Jsou obrazem lidových zvyků a tradic během celého roku od Tří králů a masopustu přes otvírání studánek, velikonočního koledování až po hody a vánoční koledování. Z těchto obřadních písní spojených s tancem by měly být dětem nabídnuty především ty obřady, které patří k tradici dětských lidových zvyků.

(Jenčková E., 2005, s. 71, 94-96)

3.2 Kulturní tradice a zvyky

Pojem tradice je definován jako *„dlouhodobé a nepřerušované předávání všeho, co zná lid jistého společenství či sociálního prostředí.“ (Maňáková, M., Schauerová, A., 2015, s. 7)* Tradice jsou pak určitým kulturním měřítkem, obecně považované za správné, ale není závazné. Proto vždy záleželo na konkrétních nositelích a na tom, jakým způsobem tradiční prvek přijmou a předají dál.

(Maňáková, M., Schauerová, A., 2015, s. 7)

Během života se setkáváme s pravidelně se opakujícími okamžiky neboli svátky spojené se zvyky a rituály, které nám umožňují porozumět hodnotám určité národnosti. Tyto zvyky nás spojují jako lidskou skupinu a pomáhají vzájemnému pochopení, respektování. Pro děti jsou svátky a zvyky předkládány s hravostí a zábavností, to jim usnadňuje porozumění a přijetí těchto svátků a zvyků. Když dětem svátky a zvyky předáváme formou her a zábavných činností, umožňujeme jim nejen vytvořit si k nim kladný vztah, kdy se děti budou těšit na další opakování, bohatší o předchozí poznání, ale i pochopit charakter a důvod svátků na úrovni odpovídající jejich věku. Českých kulturních svátků, tradic, zvyků je obrovská spousta, já se však zaměřím pouze na svátky a tradice lidové, jako například čarodějnice, masopust, máje apod., některé spadají i do svátků náboženských.

(Kupcová et al., 2016, s. 7)

3.2.1 Velikonoce

Svátky Velikonoc neboli Svátky jara bývaly dříve významnější než Vánoce, věnovala se ji větší pozornost a v některých zemích je tomu tak dodnes. U nás však stejná důležitost těchto svátků zůstala pouze v některých oblastech, například na Moravském Slovácku. I přesto se tento svátek v současné době slaví v rodinách aspoň v podobě „obchůzky s pomlázkou" po příbuzných a známých. Velikonoce se slaví po jarní rovnodennosti, a to vždy první neděli po jarním úplňku. V křesťanské církvi jsou tyto svátky stále nejvýznamnější, jelikož jsou spojovány s památkou na umučení a vzkříšení Krista. (Šottnerová D., 2004, s. 5-6)

Průběh svátků trval 40 dní, protože k Velikonocím se pojí i čas předvelikonočního půstu. Tento půst začínal Popeleční středou, tedy 40 dní před Velikonoční nedělí, a trval až do Božího hodu velikonočního neboli Velikonoční neděle. Během tohoto období se dodržovalo omezování v jídle, ale i ve společenském životě. Bylo zakázáno pořádat svatby, byl zakázán zpěv a veškerá zábava. A celé toto období je provázáno řadou pohanských zvyků a křesťanských tradic. Poslední týden před Velikonocemi se nazývá Pašijový a každý den v tomto týdnu nese své označení. Pondělí je modré, úterý žluté a v tyto dva dny probíhal ve všech domácnostech úklid. Ve škaredou středu se na sebe lidé nesměli mračit, jinak by se mračil po celý rok. Na zelený čtvrtek bylo zvykem připravovat jídlo ze zelené zeleniny či bylin, aby byl člověk po celý další rok zdraví. Toto označení čtvrtek nese podle barvy Olivové hory, kde začalo utrpení Krista. Také v tento den utichnou všechny zvony a říká se, že odletěly do Říma. Následuje Velký pátek, v tento den byl ukřižován Kristus, a proto je to den hlubokého smutku. Nekonaly se žádné mše, při bohoslužbě se pouze zpívalo a četlo. S Bílou sobotou se pojí svěcení ohně před kostelem, od kterého se poté zapálila velká Velikonoční svíce neboli Paškál a poté se oheň přenesl do kostela. K Bílé sobotě patří Vzkříšení a Sváteční průvod nesl vesnicí Kristovu sochu nebo obraz a ozdobnou schránkou s Nejsvětější svátostí. Také se v tento den vracejí zvony z Říma a znovu se rozeznívají. O Velikonoční neděli neboli Božím hodu velikonočním končí půst a vrcholí svátky velikonoční. V tento den se světilo jídlo v kostele, které se poté jedlo ve stoje v kostele, nebo venku pod širým nebem, anebo v polích a kousek z posvěceného jídla se rozdávala. O Velikonoční neděli by se nemělo zametat, neměla by se stlát postel, čistit boty, mýt nádobí, vynášet hnůj z chléva. Posledním velikonočním dnem je Velikonoční pondělí, kdy se chodí na „obchůzku s pomlázkou". Pomlázka je symbolem síly, zdraví a svěžesti, proto jsou šlehány dívky a ženy, aby byli zdravé a veselé. Odměnou za pomlázku jsou potom malovaná

vajíčka, které dostávají chlapci od dívek či žen za „vymrskání“. (Šottnerová D., 2004, s. 7-11)

Mezi další symboly Velikonoc patří beránek – podle Bible jako obřadní pokrm Židů, jako symbol čisté oběti a podobenství Spasitele. Zajíček, který je symbolem chudoby, skromnosti a pokory, ale také sebeobětování se pro ostatní. A vajíčko jako nejstarším symbolem, symbolem plodnosti, úrody, nového života a vzkříšení. (Šottnerová D., 2004, s. 12-13)

K Velikonočním svátkům se také váží pranostiky:

1. *„Je-li Zelený čtvrtek bílý, tak je léto teplé.“*
2. *„Velký pátek deštivý – dělá rok žíznivý.“*
3. *„Když na Velký pátek hřmí, na poli se urodí.“*
4. *„Prší-li v noci na Bílou sobotu, bude v létě nouze o vodu.“*
5. *„Na Velikonoce jasno – bude laciné máslo.“*
6. *„Omrzne-li na Velký pátek stromový květ, nebude ten rok ovoce.“*
7. *„Na Boží-li hody prší, sucho úrodu vysuší.“*

(Šottnerová D., 2004, s. 18)

Velikonoční období se samozřejmě neobejde bez veselí a tance, ke kterému se pojí i písně, které tanec doprovází, proto jsem vybrala jen pár z mnoha písní o Velikonocích.

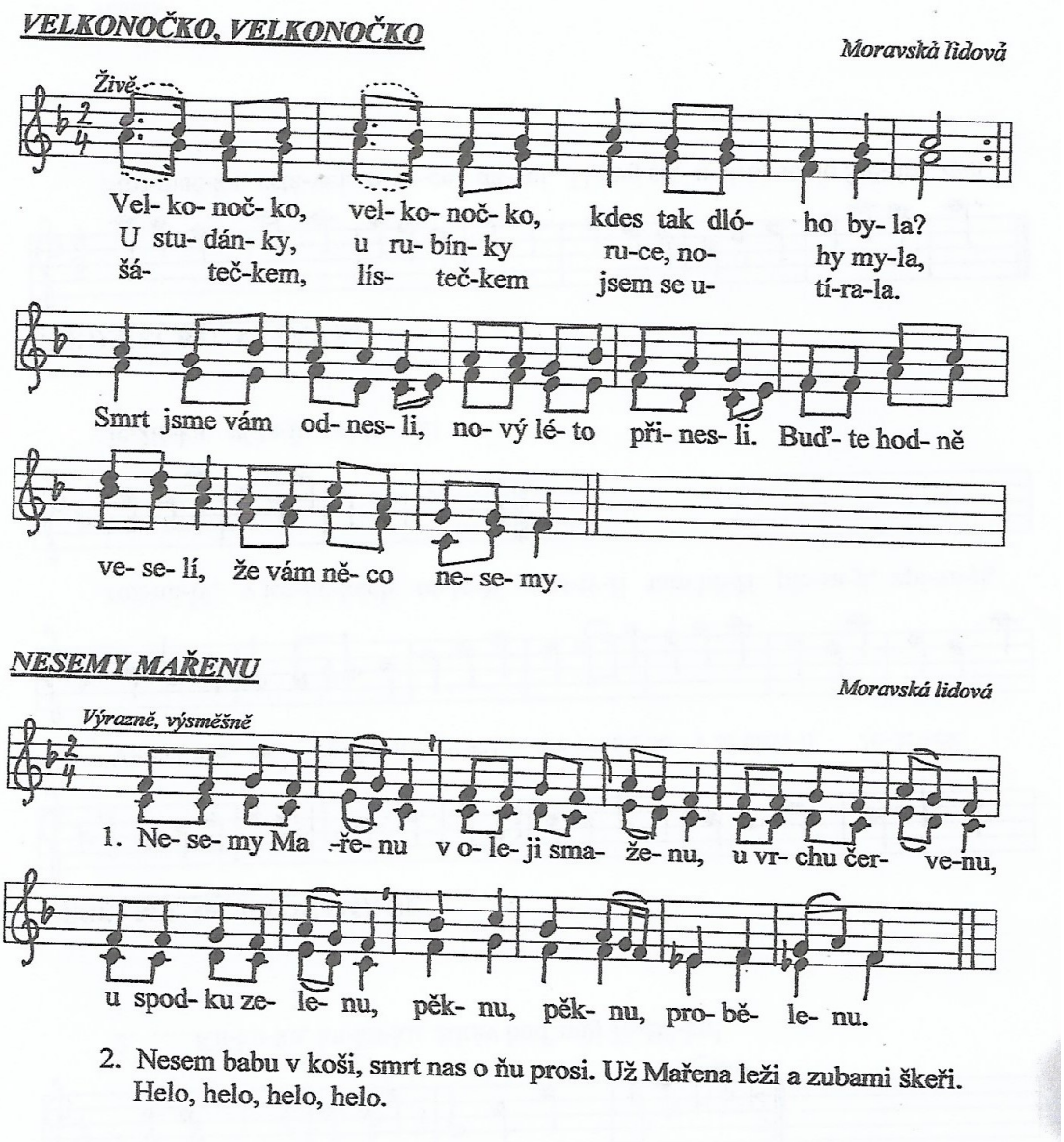

Obrázek 1 – *Velikonoční písně*

KLAPAČKY

Moravská lidová
Melodie: M. Musilová

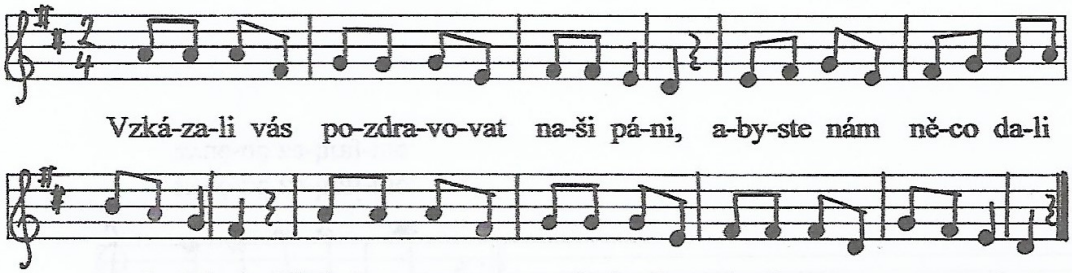

Vzká-za-li vás po-zdra-vo-vat na-ši pá-ni, a-by-ste nám ně-co da-li

za hr-ká-ní. Však jsme my se na-hr-ka-li, až nás ru-ce roz-bo-le-ly.

MRSKAČKA

Lidová

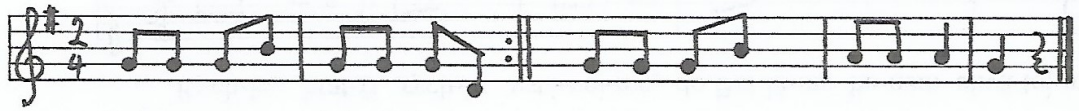

Stá-vaj rá-no, Ma-ri-já-no,
dá-vaj vaj-ca, vy-plá-caj sa!
Ká-zal kad-lec i kad-leč-ka,
bys-te da-li tři va-jíč-ka,
jed-no bí-lé, dvě čer-ve-né, však vám slép-ka sne-se ji-né.

KLÍČE

Moravská lidová

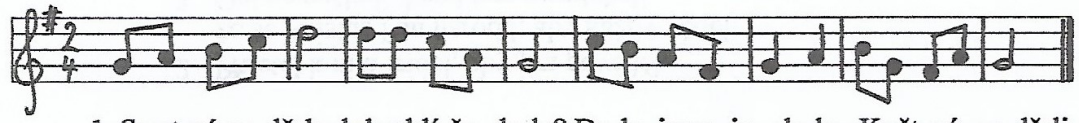

1. Smrt-ná ne-dě-la, kdes klí-če da-la? Da-la jsem je, da-la, Květ-né ne-dě-li.
2. Květná neděla, kdes klíče dala? Dala jsem je, dala, Květným pondělkům.
3. Květný pondělku, kdes klíče poděl? Poděl jsem je, poděl, Zeleným čtvrtkům.
4. Zelený čtvrtku, kdes klíče poděl? Poděl jsem je, poděl, svatému Jiří.
5. Svatý Jiří vstal, zemi odmykal, aby rostla tráva, tráva zelená.

Obrázek 2 – *Velikonoční písně*

(Šottnerová D., 2004, s. 100, 104)

3.2.2 Máje

Jde o velmi starou tradici pocházející především z jižních Čech a Slovácka a slavila se jak na vesnicích, tak i ve městech. Při této tradici se na návsi, před radnicí, zámkem, kostelem nebo před domem vrchnosti stavěla májka. Májka byl ověnčený strom symbolizující jaro a lásku, většinou smrk, jedle nebo borovice, z jehličnanů proto, aby dlouho vydržela. Někdy byla májka taky z listnatého stromu, a to břízy. Spodní část máje byla většinou zbavena kůry, horní část neboli zelená byla ozdobena různobarevnými stuhami, proužky papíru, šátky, krepovými růžemi a květy a tak podobně. K vršku máje byl následně připevněn fábory věnec z chvojí, který byl také ozdoben. Po nazdobení a postavení máje se dlouhé dny a noci máj hlídala, aby ji ze sousední vesnice či města nedošli podřezat anebo ukrást věnec. To by znamenalo velkou ostudu pro muže z dané vesnice, kdyby nedokázali ohlídat svou máji. Při kradení však platilo pravidlo, že se nesměla podřezat nad zemí ale pouze těsně pod zelenou částí a ten, kdo toto pravidlo porušil, si vysloužil ostudu, ze které se musel vykoupit alkoholem. Stavění máje však nebyl jediný zvyk, který se na vesnici dodržoval. Dalším zvykem či tradicí byl, že mládenci doprovázeni muzikou po postavení máje obcházeli celou vesnici. Zastavovali se u každého domu, před kterým byla postavena menší máje, a dívky z těchto domů přibírali k sobě do průvodu. Dívky mládencům následně dávaly různé dary, především v podobě pohoštění a pití. Nakonec se průvod shromáždil u hlavní máje, kde pokračoval program – různé hry, soutěže a tance. (Šottnerová D., 2007, s. 52-54)

K tradici Máje se tradují i různé pranostiky:

1. *„Na prvního máje déšť, málo sena, žita jest.“*
2. *„Prší-li na prvního máje, bude později sucho a neurodí se seno.“*
3. *„Prší-li na prvního máje, bude později sucho a neurodí se víno.“*
4. *„Prší-li na prvního května, bývá málo žita a sena.“*
5. *„První květen deštivý – polím a loukám škodlivý.“*

(Šottnerová D., 2007, s. 55)

Při stavění Máje probíhala radostná atmosféra, která byla samozřejmě doprovázena jak tancem, tak i zpěvem, a proto se i k tomuto svátku pojí několik lidových písní.

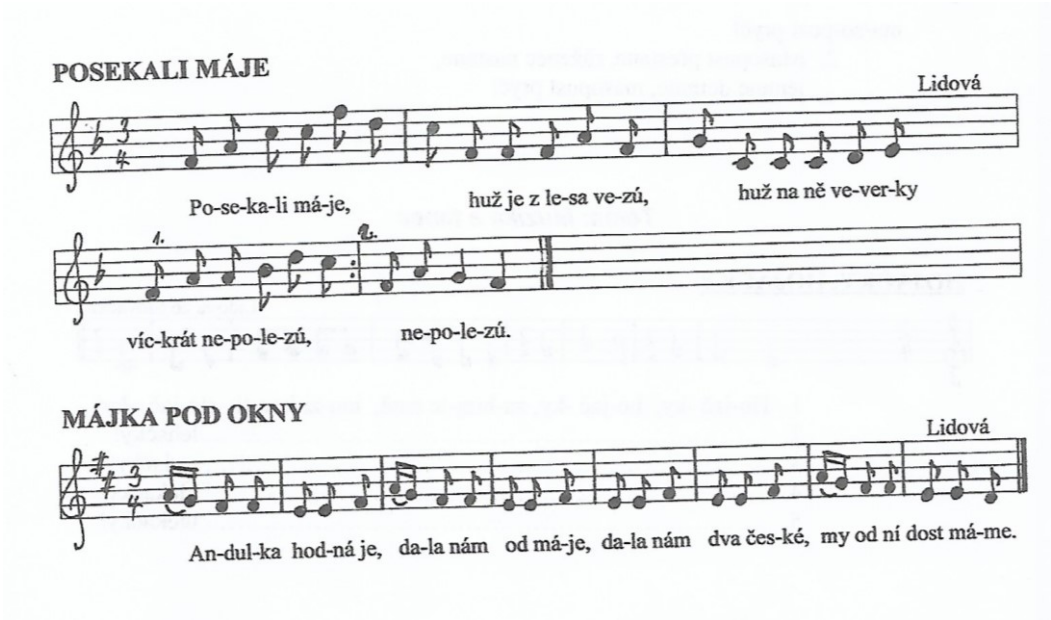

Obrázek 3 – *Májové písně*

(Šottnerová D., 2007, s. 121)

3.2.3 Advent

Slovo „advent“ pochází z latiny a v překladu znamenal „příchod“, kdy se křesťané připravovali na příchod spasitele neboli Krista. Připravovali se rozjímáním, modlením a držením půstu, každé ráno se sloužily mše v kostele. Adventní období tedy každoročně končí 24. prosince na Štědrý den, kdy se narodil Ježíš, a toto období trvá zhruba čtyři týdny. Dnešní podoba adventu je již méně spjata s náboženstvím, spíše se věnuje tradici mikulášské nadílky, rozsvěcování stromků na náměstí a tak podobně. Adventní období začíná nedělí nejblíže ke svátku svatého Ondřeje (30. listopadu) a končí tedy poslední čtvrtou nedělí před Štědrým dnem. Každá neděle nese své označení, první neděle je „železná“, druhá „bronzová“, třetí „stříbrná“ a ta poslední je „zlatá“. K adventnímu času se váží i několik lidových pranostik:

1. *„Když první adventní neděli nastane široko daleko krutá zima, potrvá čtyři neděle.“*
2. *„Je-li první týden adventní mrazivo, bude zima osmnáct neděl trvati.“*
3. *„Mírný prosinec – mírná zima.“*
4. *„Na suchý prosinec následuje suché jaro.“*

5. *„Prosinec naleje a leden zaleje. “*

A několik dalších lidových pranostik, které se k tomuto období váží.

(Šottnerová D., 2005, s. 6-8)

Adventní čas, stejně jako ten vánoční, je doprovázen spoustou lidových písní o tomto čase, a proto jsem vybrala některé na ukázku.

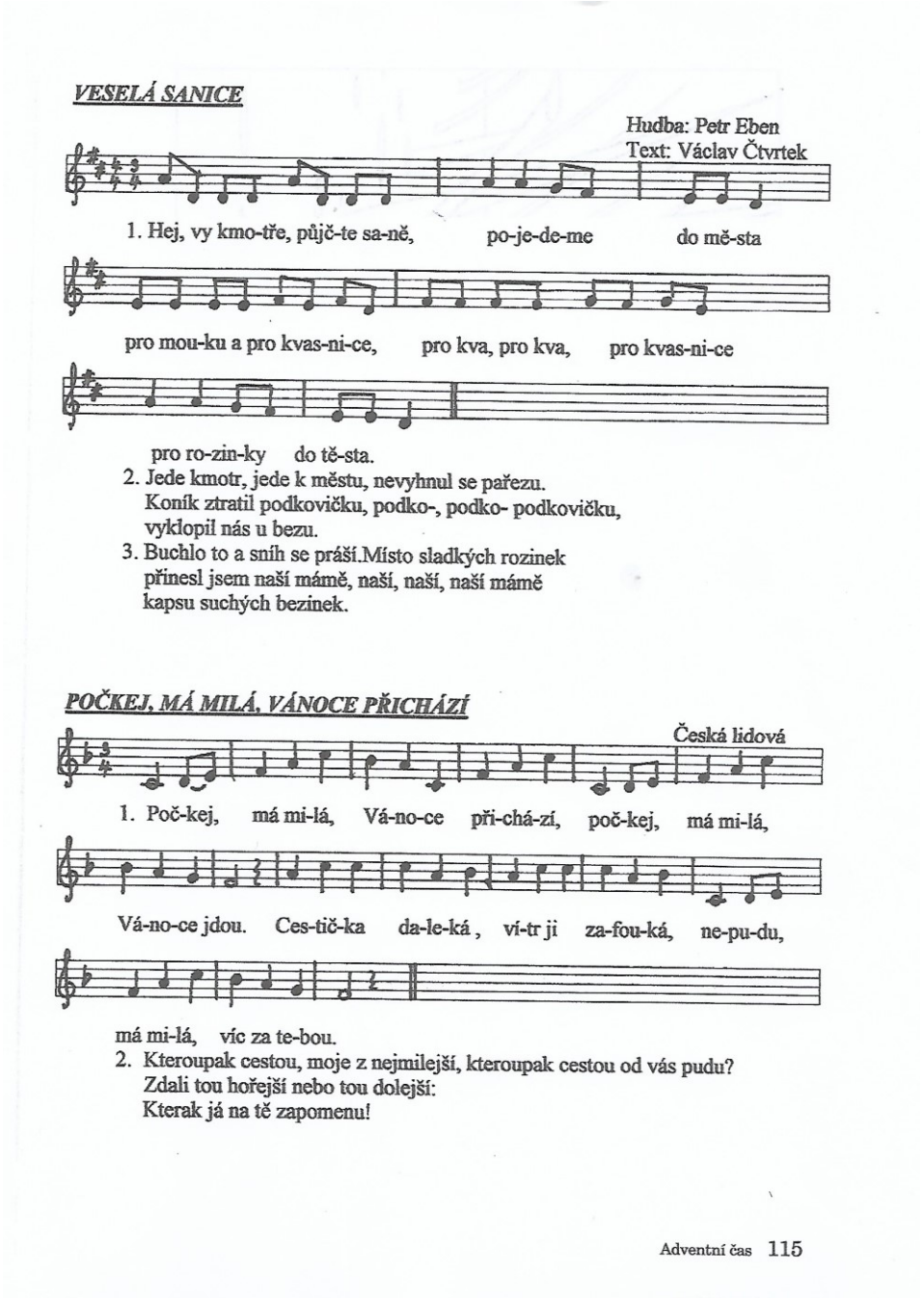

VESELÁ SANICE

Hudba: Petr Eben
Text: Václav Čtvrtek

1. Hej, vy kmo-tře, půjč-te sa-ně, po-je-de-me do mě-sta
pro mou-ku a pro kvas-ni-ce, pro kva, pro kva, pro kvas-ni-ce
pro ro-zin-ky do tě-sta.
2. Jede kmotr, jede k městu, nevyhnul se pařezu.
Koník ztratil podkovičku, podko-, podko- podkovičku,
vyklopil nás u bezu.
3. Buchlo to a sníh se práší.Místo sladkých rozinek
přinesl jsem naší mámě, naší, naší, naší mámě
kapsu suchých bezinek.

POČKEJ, MÁ MILÁ, VÁNOCE PŘICHÁZÍ

Česká lidová

1. Poč-kej, má mi-lá, Vá-no-ce při-chá-zí, poč-kej, má mi-lá,
Vá-no-ce jdou. Ces-tič-ka da-le-ká , ví-tr ji za-fou-ká, ne-pu-du,
má mi-lá, víc za te-bou.
2. Kteroupak cestou, moje z nejmilejší, kteroupak cestou od vás pudu?
Zdali tou hořejší nebo tou dolejší:
Kterak já na tě zapomenu!

Adventní čas 115

Obrázek 4 – *Adventní písně*

(Šottnerová D., 2005, s. 115)

3.2.4 Vánoce

Když se řeknou Vánoce, spoustu lidí si pod tímto pojmem představí především shon plný uklízení, vaření a pečení, také nakupování a s tím spojenou nervozitu a stres. Pravá úloha Vánoc je však zcela jiná, a ta se postupem času vytrácí z našeho povědomí. Vánoce jsou čas, kdy mají být lidé spolu, čas radosti a veselí, také obdarování ovšem nejen dárky, ale i láskou z našich srdcí. Tento čas je ovšem spojen i se spoustou zvyků a tradic, kdy některé se stále dodržují, jiné zase jen okrajově, ale jsou i takové, které se zapomněly úplně. Dochází však i k přetváření starších tradic a zvyků do novodobé podoby. Příprava na tyto svátky trvá 4 týdny a tomuto období se říká období adventu. Toto období začíná poslední nedělí v listopadu a končí Štědrým dnem, tedy 24. prosincem. Následuje Hod boží vánoční, což je 25. prosinec, dále 26. prosinec je svátek svatého Štěpána, 27. prosinec je svátek svatého Jana Evangelisty a poslední den 28. prosince se slaví svátek Mláďátek. (Šottnerová D., 2008, s. 5-10)

Stejně jako Velikonoce mají i Vánoce symboly, které přispívají k lepšímu pochopení těchto tradic. Vánočními symboly jsou: děťátko, betlém, strom, jmelí, ryba, zvon, host, zvířata, dárky a také nadělování. (Šottnerová D., 2008, s. 11-17)

K Vánočním svátkům samozřejmě neodmyslitelně patří i zvyky, které se v tento magický čas praktikují. Jsou to zvyky předávané z generace na generaci, mnohé z nich aplikovány na současnou dobu, tedy „novodobé“. Nejvíce se jich samozřejmě váže k Štědrému dni, pojí se ale i k Hodu božímu vánočnímu, ke svatému Štěpánovi, ke svatému Janu Evangelistovi a ke svátku Mláďátek. (Šottnerová D., 2008, s. 23)

Ke každému dni vánočních svátků se také pojí určité pranostiky:

23. prosinec – *„Svatá pana Viktorie obrázky na okna ryje.“*

24. prosinec – *„Na Adama a Evu můžeš čekat oblevu.“*

- *„Padá-li na Štědrý den v noci sníh, urodí se hodně vína.“*
- *„Na Štědrý večer hvězdičky, ponesou vajíčka slepičky.“*
- *„Jasná moc o Štědrém dnu, mrazy lezou ke dnu.“*
- *„Je-li na Štědrý den vítr, úroda bude malá.“*

25. prosinec – *„Zelené Vánoce – bílé Velikonoce.“*

- *„Jsou-li vrby o Vánocích plny rampouchu, bývají o Velikonocích plny kočiček.“*

26. prosinec – *„Když svatý Štěpán vyfouká bláto, bude pěkné jaro nato.“*

- *„Když na Štěpána silný vítr bouří, vinař smutně oči mhouří.“*

- *„Chodí-li Kateřina po ledě, chodí sv. Štěpán po blátě.“*

28. prosinec – *„O Mláďátkách den se omlazuje.“*

- *„Máme-li na Mláďátka a sv. Josefa pěkné počasí, zvedou se příští rok brambory.“*

- *„Na Mláďátka, když prší, osýpají se děti.“*

(Šottnerová D., 2008, s. 22)

K vánočnímu období neodmyslitelně patří i vánoční koledy, písně spojené s tancem a pohybem. Většina vánočních koled je lidových, ale můžeme nalézt i umělé vánoční koledy, které postupem času vznikají, nebo se staré modernizují. Na ukázku bych ale chtěla uvést pár lidových vánočních koled, které patří mezi mé oblíbené.

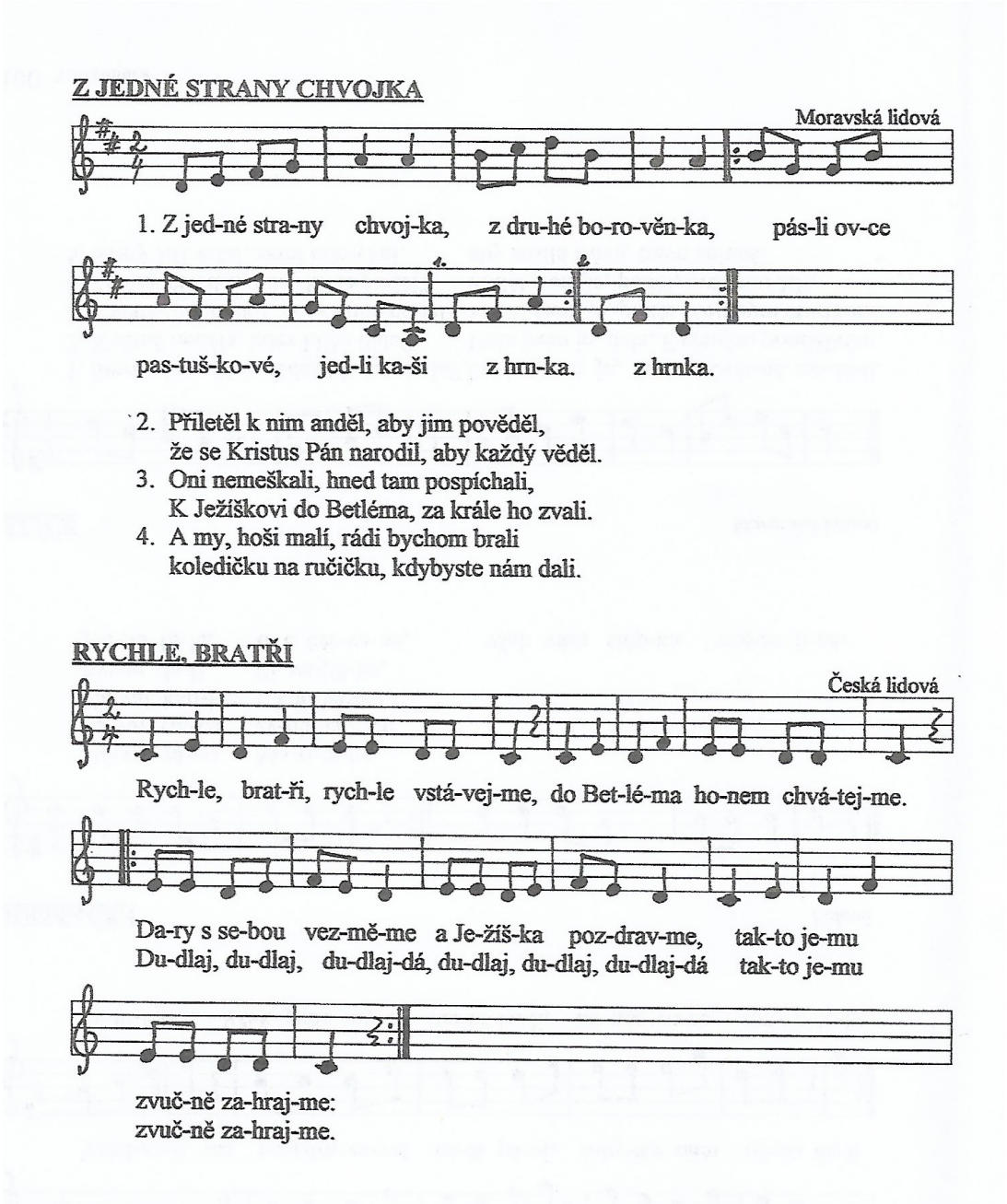

Obrázek 5 – *Vánoční písně*

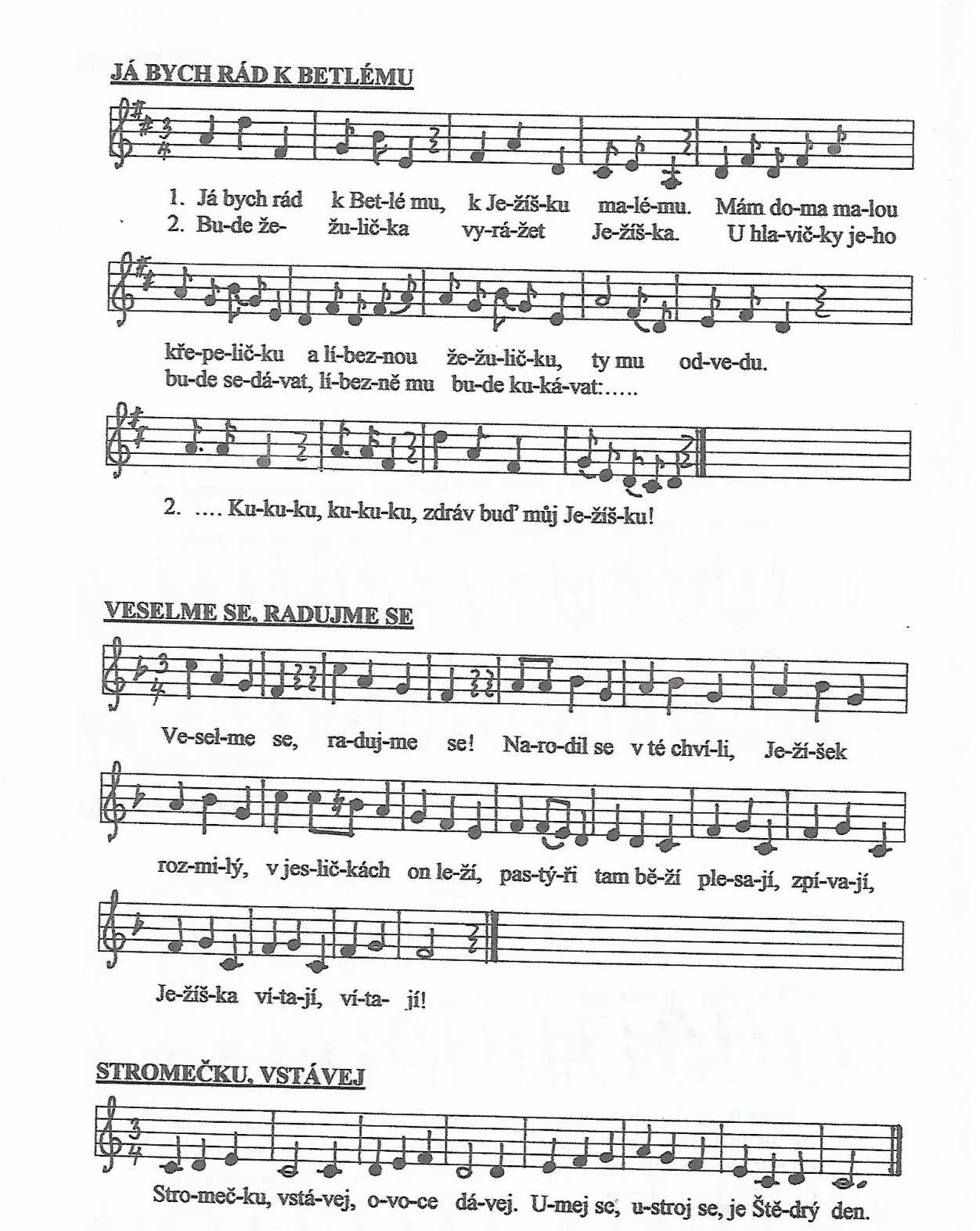

Obrázek 6 – *Vánoční písně*

(Šottnerová D., 2008, s. 100, 104)

3.2.5 Masopust

Masopust je svátek na přelomu zimního a jarního období a jeho délku určují Velikonoce. Začátek masopustního období se připisuje šestému lednu, tedy na svátek Tří králů a konec je v úterý před Popeleční středou. Po Popeleční středě nastává čtyřicetidenní předvelikonoční půst. Na Moravě je toto období známé pod názvem „fašank", na Slovácku a Valašsku jako „ostatky". K tomuto období se váží i masopustní obchůzky, které provází veselí, tanec a zpěv, jídlo a pití a průvod masek. Během masopustního období se k některým dnům pojí i různé zvyky. Na Tučný čtvrtek, poslední čtvrtek před masopustní nedělí, se konaly zabijačky, pekly se husy, připravovala se zvěřina, to vše se zapíjelo především pivem. A to proto, že podle pověry, kdo v tento den bude hodně jíst a pít, v příštím roce bude mít hodně síly a zdraví. Následovala Taneční neděle, kdy už z názvu plyne, že se v tento den tancovalo, pořádaly se plesy apod. Někde tyto tancovačky začínali už v sobotu večer a končily až v pondělí v noci. Podle pověry se v tento den měli tanečníci vyskakovat co nejvýš, protože to určovalo výšku obilí a lnu na příští rok. Maškarní úterý se věnovalo průvodu masek a maškar, kdy se v tento den ráno průvod nejprve vydal k obydlí starosty žádat o povolení této akce a o vydání práva. Poté se průvod doprovázený veselím, zpěvem a tancem vydal na obchůzku vesnicí. Masopustní obchůzky většinou měly nějaký ústřední motiv, který se každým rokem měnil. V každé vesnici měli různé zvyky, které během tohoto dne dodržovali. (Šottnerová D., 2005, s. 33-34)

I k masopustnímu období se pojí různé pranostiky, které nesmíme opominout:

1. *„Masopust na slunci – pomlázka u kamen."*
2. *„O masopustním úterku musí hospodyně a hospodář hodně tancovat, aby jim vyrostl dlouhý ječmen a veliké brambory."*

(Šottnerová D., 2005, s. 43)

K tomuto období se také váže spoustu říkadel, hádanek ale i písní, které jsou doprovázeny tancem. Na ukázku jsem vybrala některé z písní, které znám z praxe.

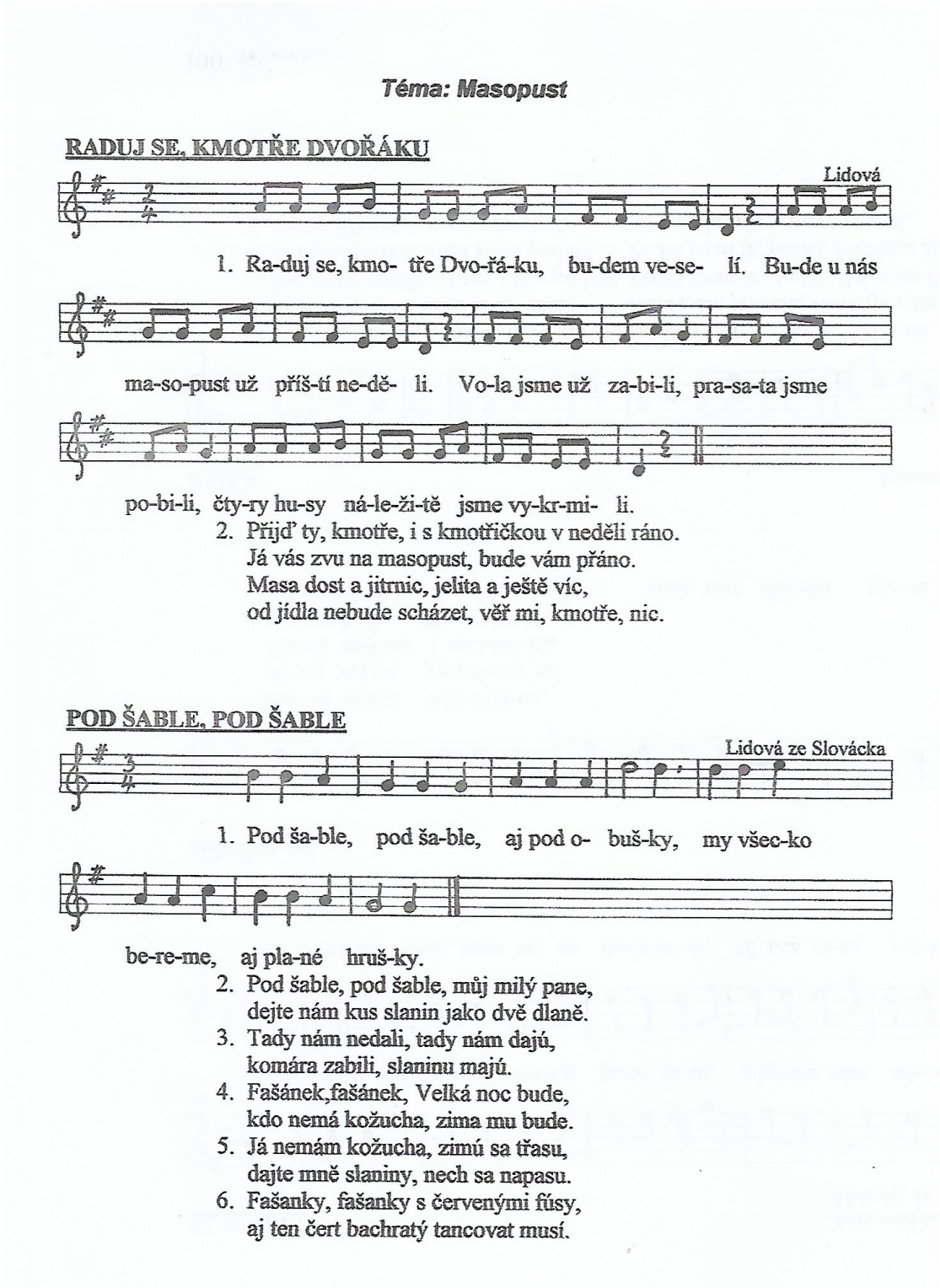

Téma: Masopust

RADUJ SE, KMOTŘE DVOŘÁKU

Lidová

1. Ra-duj se, kmo- tře Dvo-řá-ku, bu-dem ve-se- lí. Bu-de u nás

ma-so-pust už příš-tí ne-dě- li. Vo-la jsme už za-bi-li, pra-sa-ta jsme

po-bi-li, čty-ry hu-sy ná-le-ži-tě jsme vy-kr-mi- li.

2. Přijď ty, kmotře, i s kmotřičkou v neděli ráno.
   Já vás zvu na masopust, bude vám přáno.
   Masa dost a jitrnic, jelita a ještě víc,
   od jídla nebude scházet, věř mi, kmotře, nic.

POD ŠABLE, POD ŠABLE

Lidová ze Slovácka

1. Pod ša-ble, pod ša-ble, aj pod o- buš-ky, my všec-ko

be-re-me, aj pla-né hruš-ky.

2. Pod šable, pod šable, můj milý pane,
   dejte nám kus slanin jako dvě dlaně.
3. Tady nám nedali, tady nám dajú,
   komára zabili, slaninu majú.
4. Fašánek,fašánek, Velká noc bude,
   kdo nemá kožucha, zima mu bude.
5. Já nemám kožucha, zimú sa třasu,
   dajte mně slaniny, nech sa napasu.
6. Fašanky, fašanky s červenými fúsy,
   aj ten čert bachratý tancovat musí.

Obrázek 7 – *Masopustní písně*

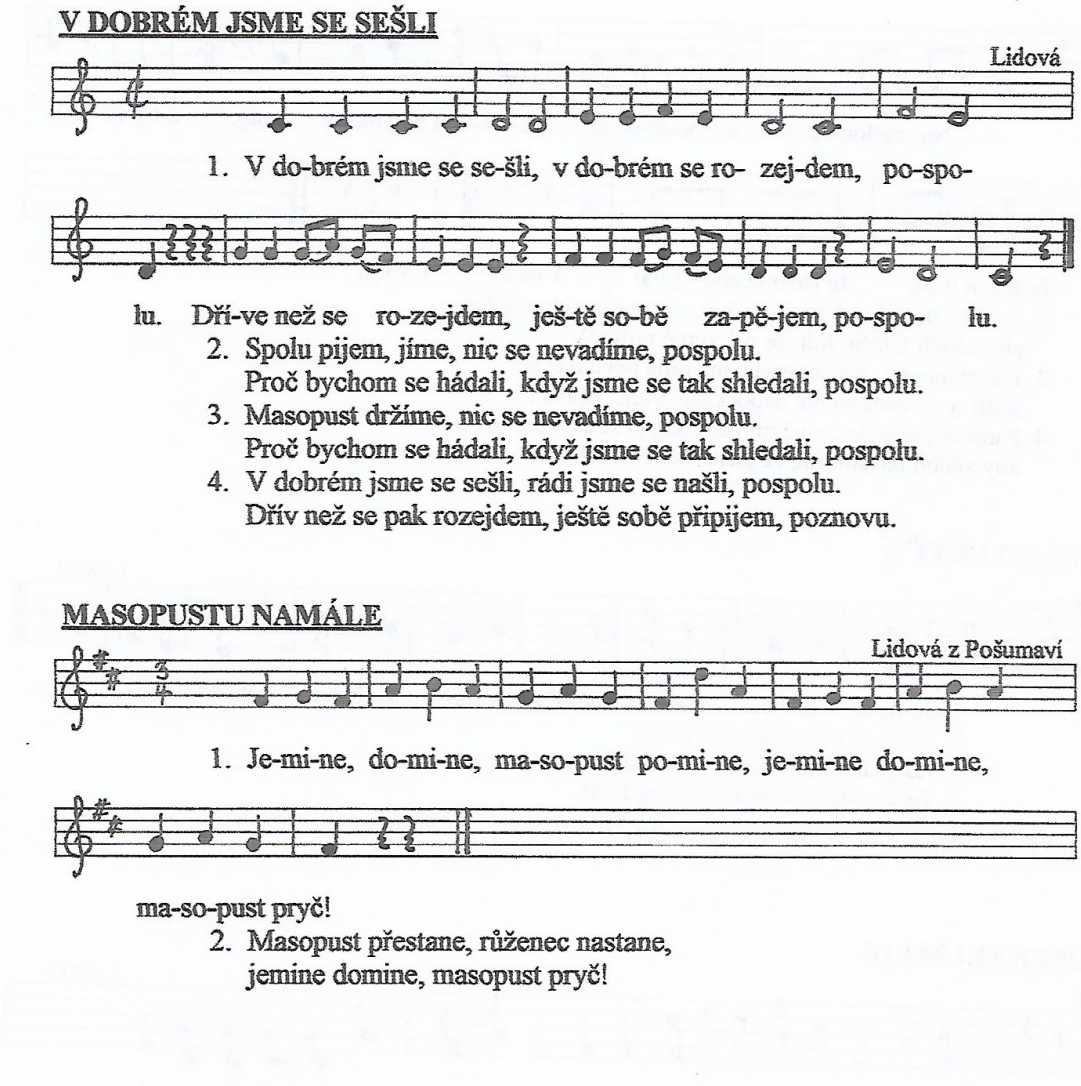

Obrázek 8 – *Masopustní písně*

(Šottnerová D., 2005, s. 104-105)

3.3 Dětský folklor

Z počátku se dětský folklor nijak více nespecifikoval a bral se pouze jako část tradiční lidové kultury. Souviselo to s postavením dítěte ve společnosti, kdy se dítě až do konce 19. století bralo jako nedokonalý člověk a přistupovalo se tak i k jeho výchově, k hrám a zábavě. Dětským folklorem a jeho pojmovým vymezením se zabývali až v 60. letech 20. století a ustálil se pojem dětský folklor. Pojem bývá opisován nebo doplněn o určité charakteristické rysy pro jeho specifické vymezení. První částí dětského folkloru je tvorba dospělých pro děti, jelikož jsou děti spíše posluchači nebo příjemci, a tedy vnímají ukolébavky, říkadla a později poslouchají pohádky. Druhou částí je tvorba dětí pro vlastní zábavu – hry, říkadla, hádanky a jiné. Řadíme sem i útvary, které původně patřily do folkloru dospělých, některé prvky proměněné ve hru. Jedná se tedy o folklor určený dětem, obsahem odpovídající jejich pohybovým možnostem, řečovému rozvoji a výrazné rysy mu dodávají daní aktéři, tedy děti. O dětský folklor jako jeden z folklorních celků se začalo psát a více se mu věnovat až ve 40. letech 19. století, protože do té doby dětský folklor splýval s jinými folklorními žánry a zájem sběratelů z počátku spíše směřoval okrajově a náhodou. I přesto, že se sběratelé dětským folklorem zabývali spíše okrajově, jsou pro jeho znalost výsledky velice podstatné, i když se oceňovali hodnoty výchovné (byli přínosem pro rozvoj složek osobnosti dítěte – rozum, smysl, cit, také pro rozvoj samostatnosti a individuality). První pódiové představení dětí proběhlo na Národopisné výstavě česko-slovenské, na níž byla i část výstavní plochy věnována dětskému folkloru, nazývala se České dítě a připravila ji Vlasta Pittnerová a E. Kovář. Národopisci a pedagogové kladli důraz na zachování povědomí u nejmladší generace o hodnotách lidové kultury za využití konkrétních říkadel, her apod. Během celého období, tj. v 19. století, a ještě v první polovině 20. století, byl dětský folklor součástí života dětí, přecházel z generace na generaci, kdy starší generace nebyla brána jen jako prarodiče a rodiče, ale patřili mezi ni i starší děti ve společnosti. První vlna folklorního hnutí spojená s dětským folklorem tedy kladla především důraz na udržování a předávání tradic, vychovávat děti v lidové kultuře i ve školách a zařazovat lidovou kulturu i do výuky. Druhá vlna folklorního hnutí spojená s dětským folklorem, která nastoupila až po roce 1950, však měla zcela nové rysy i charakter. Začali vznikat dětské folklorní kroužky, skupiny a soubory nejen při školách ale i mimo ni. Oblastí dětského folklorního hnutí se tedy stala mimoškolní zájmová činnost. Důležitým krokem pro dětský folklor bylo uvedení na folklorních festivalech, nejhlavnější byl festival ve Strážnici. Teprve až v roce 1951 se ve Strážnici

uskutečnil první dětský folklorní festival s názvem Vystoupení dětských souborů lidové tvořivosti – dětské hry, tance a písně, do té doby děti vystupovaly spolu s dospělými.

(Šimša, M., 2006, s. 7-9)

Z počátku se u nás dětskému folkloru nevěnovala taková pozornost, nebyl o něj velký zájem ze strany pedagogů ale ani folkloristů. Při výzkumech lidových písní byly pouze okrajově zapisovány i dětské písně k hrám, a to bez podrobnějšího zápisu tanečních kroků či popisu pohybů, ukolébavky a výjimečně i říkadla. Při výzkumech lidových tanců na Moravě a na Slovensku zapisovány jen hry taneční. Nejen pohybová složka ale i složka dětské tvorby slovesné zůstala bez nějakého většího zájmu, a i přes několik archivních sbírek chybí většina dětských her, nápěvy dětských písní a popěvků. Díky tomu nově vznikající dětské soubory v té době buď napodobovaly soubor tanečních her dospělých souborů, nebo opakují pořád dokola těch několik nejznámějších tanečních her, které znají a umí. Kvůli tomu, že nemáme dostatek zápisů z různých folklorních oblastí, nemáme dostatek znalostí v tomto směru a nemůžeme tak v plném rozsahu využít dětský folklor na základních a v mateřských školách. I přes to však někteří tvrdí, že dětský folklor a jeho jednotlivé druhy jsou správný a vhodný výchovný prostředek pro vývoj dětí, kdy si děti samy vytvořily a podle svých potřeb přizpůsobily jednotlivé druhy dětského folkloru, jako jsou říkadla, písně, hry či hádanky. Tyto druhy pak odpovídají jejich potřebám (pohybovým, estetickým a jiným), jejich stupni představivosti a chápavosti.

(Hrabalová, O., 1959, s. 97)

3.3.1 Dětské soubory

Hned od začátku činnosti dětských folklórních skupin je provázelo několik problémů, mezi které patřilo například nedostatečně vzdělaných a připravených vedoucích pro práci s dětmi v oblasti folkloru, jak dětem správně folklor předat ale i co a jak předvést na pódiu. Další z problémů byl nedostatek materiálu s dětským folklorem, a tak někteří čerpali z materiálu pro dospělé a přizpůsobovali dětem. Potřeba předávání znalostí o folkloru z generace na generaci uvnitř rodiny se přesunula do nových generačních vazeb uvnitř souboru, a proto v polovině 50. let zakládají některé folklorní skupiny svoje dětské skupiny. Další dětské folklorní skupiny zakládají mladí lidé, kteří byli nebo doposud jsou členové folklorní skupiny, mají vlastní děti, kterým chtějí předat znalosti o folkloru a zůstat tak v aktivním kontaktu. Takto vzniklé DFS jsou například Hradišťánek, Olšavěnka, Malá Jasénka, Vsacánek, Javorníček a další. Tímto se tak vytváří specifická tradice jak generační, tak i

souborová ve prospěch aktivního osvojování a uchování folkloru. S narůstajícím počtem prvních členů, kteří chtějí pokračovat v souborové práci, ale není již pro ně místo v DFS, a tak vzniká folklorní skupina mladých. Prezentace dětského folkloru se postupem času proměňuje, začleňují se nejen písně, tance a taneční hry, ale i slovesný folklor a dramatické prvky, kde se ukazuje bohatství žánrů dětského folkloru. Prezentace dětského folkloru na jevišti však dosahuje uměleckého účinku teprve, až choreograf neboli vedoucí FS, zachová dětskou spontaneitu spolu s individualitou dítěte, vnímá ji a dokáže ji využít. Díky práci talentovaných a již poučených vedoucích vzniká spoustu zajímavých ztvárnění jevištních pásem pro děti, které se následně zapisují do historie dětského folklorního hnutí. Proto nesmíme opomíjet nezastupitelnou roli v dětském folklorním hnutí, která náleží vedoucím či učitelům DFS.

(Šimša, M., 2006, s. 9-11)

3.3.2 Dětské kroje

Dětské kroje byly přirozeně ovlivňovány mnoha okolnostmi, díky kterým bylo nesrovnatelně méně variant druhů krojů dětských, než tomu bylo u krojů dospělých. Především to bylo ovlivněno tím, že děti už od mala musely pomáhat rodičům v denním provozu hospodářství, kde měly své úkoly. Většinou to byla letní pastva, kdy malé děti pásly husy, starší pak i větší zvířectvo, jako kozy a později i krávy. Zde se setkávaly děti různých věkových kategorií a byla to pro ně taková nepsaná škola života a příležitost ke společným hrám. Hra byla totiž i v téhle době náplní života mladých dětí, kdy si dříve děti hrály s kočárky a panenkami, koníky a vozíky, ale hrály i hry pohybové. Nesmíme si však myslet, že náplní dětství byla jen práce, ale spíše šlo o začlenění dítěte do běžné rodinné činnosti s dostatečným časem na hru a dětské radosti.

I přes to u dětí starších můžeme pozorovat kroje účelem i podobou různé, od prostého kroje na práci v domácnosti, až po kroje využívané na cestu do školy a obecně mimo dům. Nejpěknější byly kroje dětí na nedělní, sváteční či obřadní uctění.

(Langhammerová, J., 2017, 20-21)

Během růstu dítěte se tedy kroje měnily, a i více přizpůsobovaly například danému pohlaví či účelu nošení kroje. Pacholátka neboli děti v batolecím věku nosily jednoduché košilky, vzadu vázané jen u krku a jinak po celé délce až dolů ke kotníkům byla rozstřižená. Dále měly v tomto věku děti čepečky, které kryly hlavičku dítěte. Postupem se dětem dávaly na košilku i jednoduché šatečky zdobené volány a šlemi, rukávky byly dlouhé a u zápěstí a krku

lemované krajkou. Kolem třetího roku se však kroj postupně začal lišit u děvčat a chlapců, kdy chlapci již dostali kalhoty, a děvčatům zůstala nabíraná sukýnka, která se posunula do pasu. Dále měly děvčata měkký živůtek, košilku s nabíranými rukávy nebo malou jupku po vzoru maminky, zástěru, šátek na hlavě. Starší děti, tedy děti školního věku již měly kroje dělené podle účelu nošení kroje. Měly kroje všední, sváteční, obřadní a tyto kroje se dále lišily krajem či oblastí nošení. Jiné kroje byly na Slovácku, jiné zase na Chodsku apod. Různorodost krojů šlo pěkně vidět při Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici, kam se sjížděli lidé z mnoha koutů světa předvést své tance, kroje, tradice a zvyky.

(Langhammerová, J., 2017, 22-37)

Motlová (2016) také uvádí, že v zimě či chladném počasí byly chlapcům dávány vlněné kabátky a punčochy, popřípadě kožíšek, teplé čepice a palčáky. Chlapci po ukončení školní docházky dostávali soukenné nebo kožené kalhoty. U děvčat se oděv lišil pouze materiálem a přibyly punčochy, teplý kabátek. Do teplého počasí to tedy byl oděv z plátna, na zimu už byl oděv z vlny. Dívky také v 16 roku dostávaly na horní část těla křížem svázaný šátek, neboli „vlňák“, který byl znakem dospělosti. Pro sváteční události dívky měly sváteční kroj, který byl podobný kroji ženskému, avšak byl méně zdobený a jednodušší.

(M. Motlová, 2016, s. 139-140)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SOUBOR FOLKLORNÍCH TANCŮ PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Hlavním cílem tohoto souboru je seznámit děti předškolního věku s folklorním tancem a jeho prvky, a proto jsem vytvořila tento soubor zaměřený na folklorní tanec. Prostřednictvím tohoto souboru představím dětem taneční prvky folklorního tance, kdy si děti udělají určitou představu o tom, co to vlastně je folklorní tanec. Každý taneční prvek, který s dětmi budeme zkoušet, si rozdělím do osmi folklorních aktivit, kdy se každý den budeme věnovat jedné aktivitě. Každou aktivitu si nejprve představíme, poté nacvičíme, a nakonec spojíme realizaci daného tance s hudbou. Tyto folklorní tance budou samozřejmě uzpůsobeny věkové kategorii dětí, kdy v tomto věku samozřejmě děti nezvládnou složité taneční kroky, a proto tance někdy vypadají spíše jako taneční hra než jako strukturovaný tanec. Folklorní tance předškolních dětí tvoří většinou hra na tělo, nebo jednoduché taneční kroky jako jsou krok přísunný, krok poskočný, chůze a běh. Základní folklorní kroky využiji pro tvorbu jednotlivých tanců na lidovou píseň. Během nácviku a opakování těchto tanců, si děti daný krok osvojí a naučí se jej. Tyto kroky pak dále mohou využít v dalších aktivitách. Snažila jsem se v každém tanci opakovat co nejvíce kroků, protože u těchto kroků se je děti nenaučí za jeden nácvik a je potřeba opakování, aby si daný krok osvojily a naučily se jej.

Soubor tanců jsem realizovala v mateřské škole v Mikulově ve třídě, ve které jsem dělala učitelku. Při realizaci jsem využívala nahrávky písní, nebo jsem poprosila kolegyni o doprovod na klavír. Celý průběh aplikace pak kolegyně pozorovala, aby jej následně mohla zhodnotit. Každý den jsme nacvičovali jeden tanec, především v čase, kdy probíhala řízená nebo spíše hlavní činnost. Během týdne jsem postupně vybírala aktivity podle tématu v daný den. Před každou aktivitu jsem vždy nejprve realizovala motivaci, tvořenou dle následné aktivity. Jelikož jsem tance realizovala s mojí třídou, subjekty nácviku byly děti ve věku od 3 do 6 let. Pro realizaci aktivit bylo ve třídě přítomno 18 dětí.

4.1 Průběh nácviku

Každý den jsem realizovala jednu aktivitu, která následovala po krátké motivaci. Ta byla zvolena tak, aby díky ní měli děti představu o následné aktivitě.

4.1.1 Prší, prší

Tanec na tuto píseň jsem sestavila tanec z jednoduchých tanečních kroků, které by měly děti předškolního věku zvládnout zatancovat. V tomto tanci využiji především krok přísunný a poskočný.

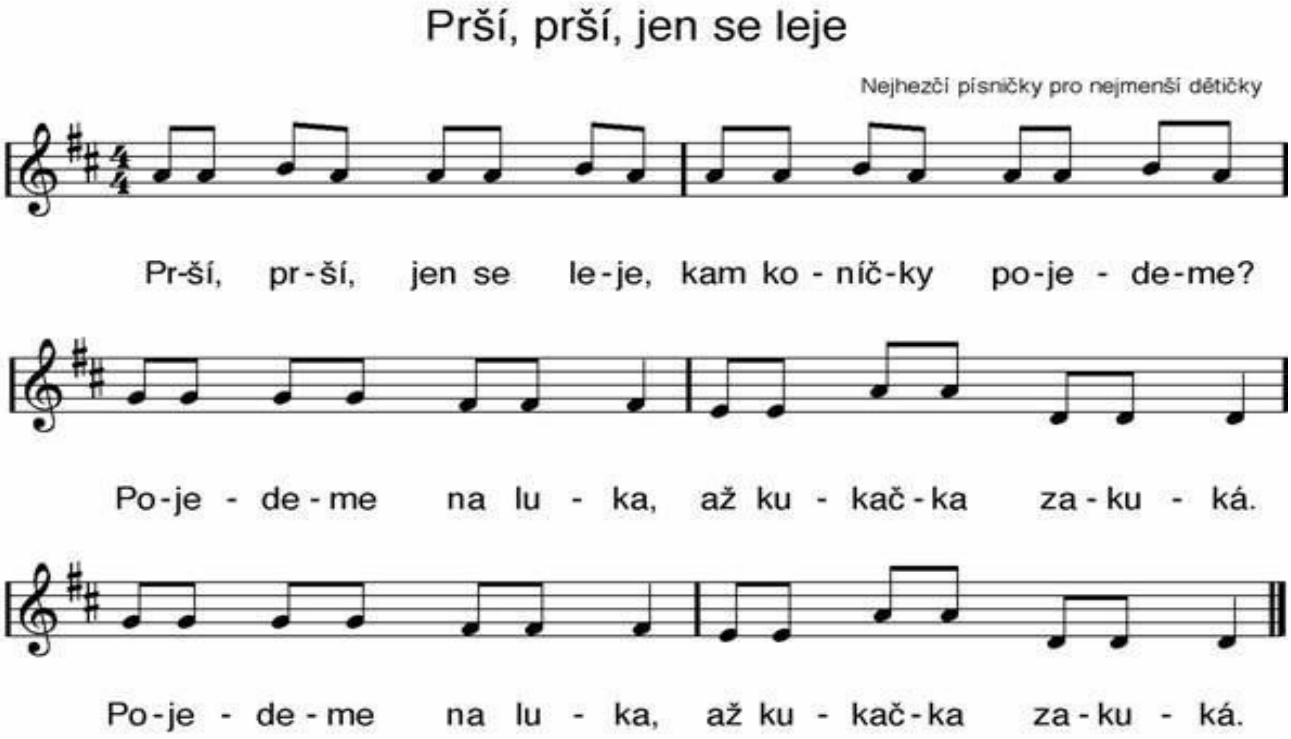

Prší, prší, jen se leje,
kam koníčky pojedeme?
Pojedeme na luka,
až kukačka zakuká.
Pojedeme na luka,
až kukačka zakuká.

Obrázek 9 – *píseň Prší, prší, jen se leje*

Na začátku proběhne motivace, při které se budu snažit děti namotivovat k tanci. S dětmi si sedneme do kruhu a povíme si něco o počasí, kdy jim nejprve budu dávat různé otázky na počasí apod. Dále zaměřím téma konkrétně na déšť, kdy se při rozhovoru dětem hned vybavila píseň *Prší, prší*. Nakonec jsme si píseň společně zazpívali za využití hudebních nástrojů (dřívka, chrastítko, igelitové sáčky, láhve s vodou) a následovalo představení jednotlivých kroků k písni, postavení dětí a nácvik daného pohybu.

S dětmi utvoříme párové taneční držení v prostoru herny tak, aby měla každá dvojice kolem sebe dostatek místa pro pohyb.

V první sloce při slovech *Prší, prší, jen se leje,* se děti drží v párovém držení bokem do „hlediště", zatančí dva přísunné kroky směrem do „hlediště" a dva přísunné kroky zpátky. Na slova „*kam koníčci pojedeme"* se ve dvojicích děti zatočí dokola. V refrénu se zopakují stejné kroky jako v první sloce a na konci zadupou na místě. Druhá sloka začíná velkým kolem, kdy se děti budou pomocí poskočného kroku otáčet na jednu stranu, na další verš na druhou stranu. Následuje refrén, kdy děti budou na slova *„kukačko už nekukej"* tleskat střídavě na jednu a druhou stranu. A v posledním verši na *„má panenko neplakej"* se každý sám zatočí na místě s rukami v bok.

4.1.2 Haj husičky, ze pšenice

Tuto píseň s dětmi doplníme tancem ve dvojicích za využití přísunného kroku, který jsme se učily při první aktivitě, natáčení na strany a otočky v párech.

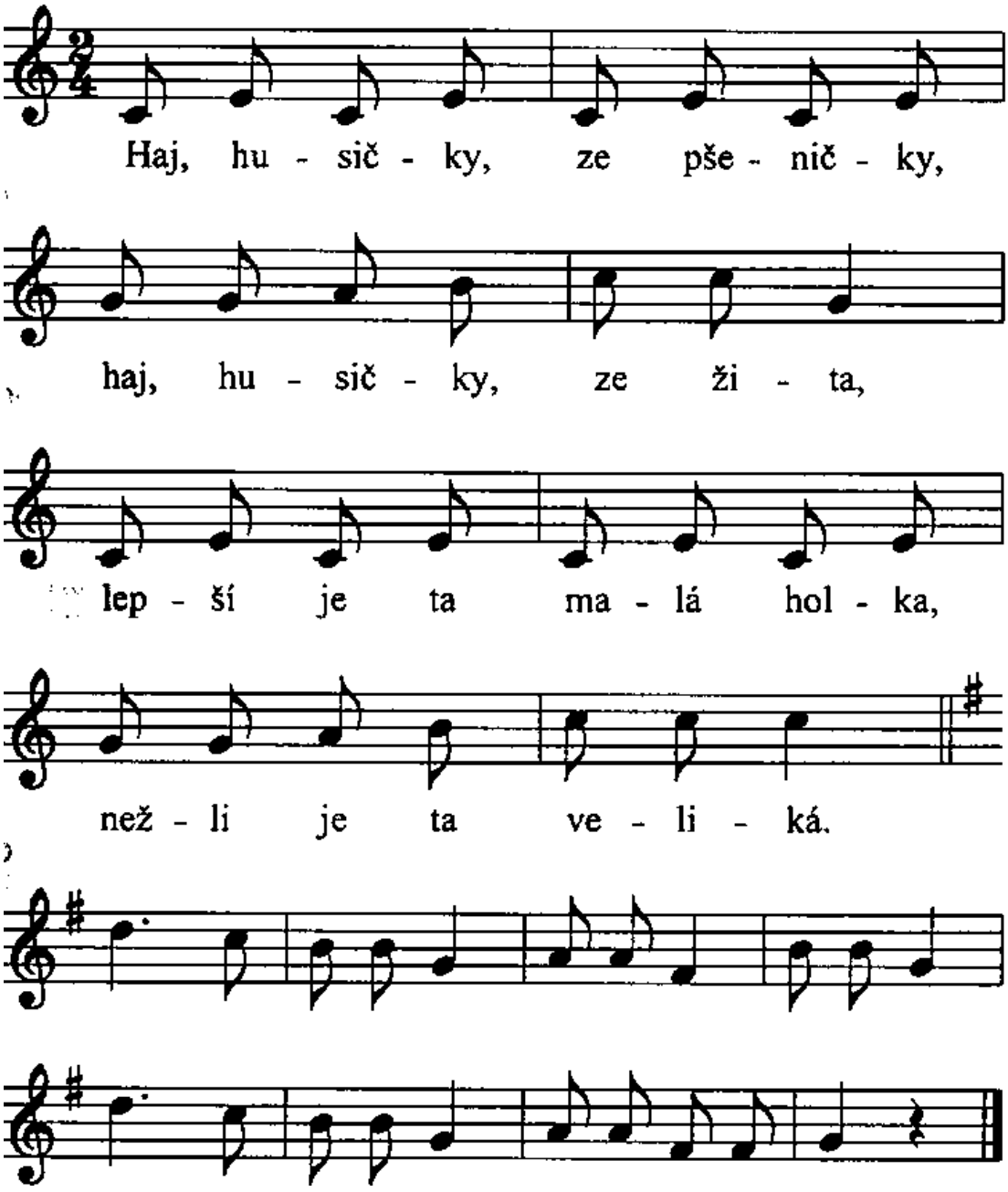

Obrázek 10 – *Haj, husičky, ze pšenice*

Na začátek celé aktivity proběhne úvodní motivace, za pomocí které představím dětem danou aktivitu. Protože bude aplikován tanec na píseň *„Haj, husičky“*, s dětmi jsme si chvíli povídali o husách. Dále jsme si tyto husy výtvarně vytvořily a za využití výrobků zahrály na hejno hus. Potom jsme přešli k samotnému nácviku tance.

Na začátek nácviku si děti utvoří dvojice v prostoru herny tak, aby každá dvojice měla dostatek místa pro pohyb.

V první sloce na slova *„Haj husičky, do pšenice, haj husičky, ze žita“* se drží ve dvojici a přísunným krokem se budou posouvat bokem z jedné strany na druhou (udělají čtyři kroky na jednu a čtyři kroky na druhou stranu). Na slova *„lepší je ta malá holka“* se chytí za lokty a zatočí se na jednu stranu, a na slova *„nežli je ta veliká“* se chytí za druhé lokty a zatočí se na stranu opačnou. Ve druhé sloce na slova *„Ta malá se sama točí“* budou děti opakovat kroky z první sloky. Na poslední verš *„ona čeká na chasníka, až jí chasník pomůže“* si dají ruce v bok a budou se natáčet střídavě na strany.

Obrázek 11 - *Husičky*

4.1.3 Mazurka

Pro tuto píseň již existuje známý tanec, ale já jsem si pro tuto píseň utvořila vlastní tanec přiměřený věkové kategorii dětí a jejich dovednostem a schopnostem. Tanec bude obsahovat párové držení, přísunný krok, natáčení na strany. Tento tanec je hojně využíván mezi lidovými dětskými soubory, má jasně dané kroky a je možné tento tanec tancovat na více písní.

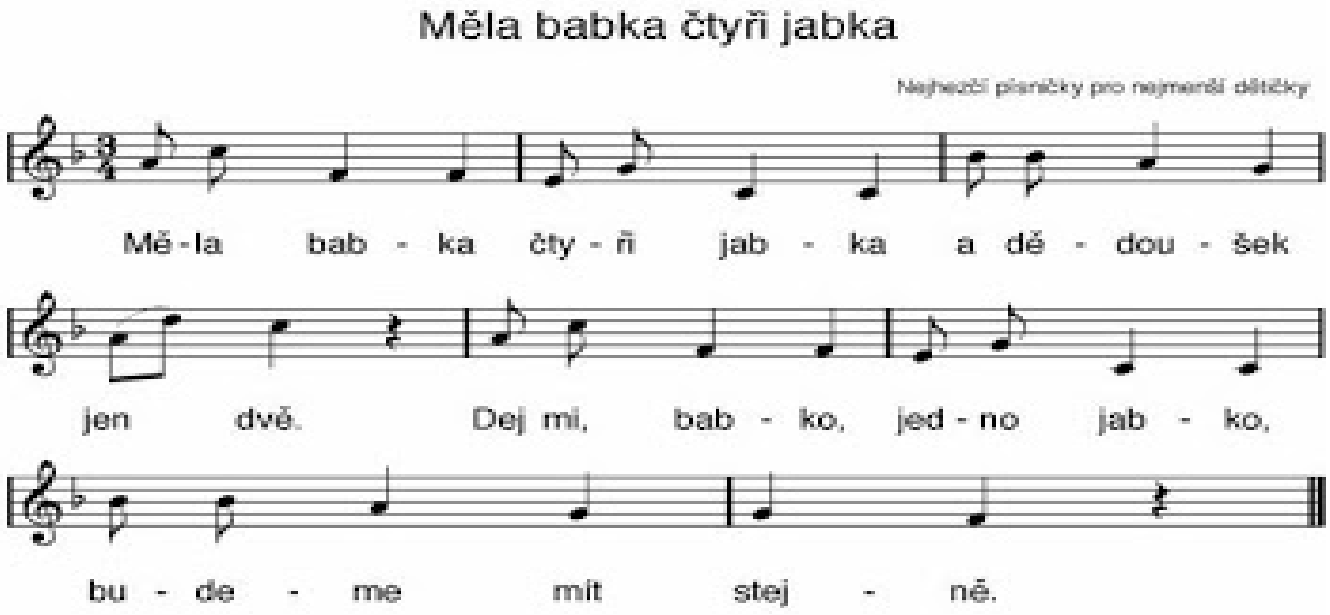

Měla babka čtyři jabka
a dědoušek jen dvě.
Dej mi, babko, jedno jabko,
budeme mít stejně.

Obrázek 12 – *píseň Měla babka čtyři jabka*

Na začátek tedy proběhne úvodní motivace, kterou jsem aplikovala výtvarnou formou. S dětmi jsme si nakreslily na papír jablíčka, které si děti podle vlastní volby dotvořily. Měly na výběr barevný papír, který mohli natrhat a vylepit těmito kousky nakreslenou šablonu, nebo si jej mohli pouze vymalovat pastelkami, vodovkami apod. S hotovými výtvory si potom děti hrály na babičku a dědečka. Poté jsme přešli k samotnému nácviku tance.

Vytvoříme si tedy párové dvojice, snažila jsem se dvojice utvořit starším a mladším dítětem. Dvojice se postaví po prostoru herny s dostatečnými rozestupy, aby měli místo pro pohyb.

Při prvním verši děti stojí za sebou v párovém držení a za využití přísunného kroku se posunou dvěma kroky na jednu stranu a zpět. Dále druhý verš, kdy dvojice stojí na místě a dítě vpředu se natáčí na dítě za ním, na jednu a druhou stranu, aby se na sebe podívaly. U druhé sloky postupujeme stejně jako u sloky první.

Obrázek 13 - *jablka*

4.1.4 Přišlo jaro do vsi

Přišlo jaro do vsi, kde jsi, zimo, kde jsi?

Byla zima mezi námi, ale už je za horami.

Hu, hu, hu, jaro už je tu.

Motivace proběhla formou povídání, kdy jsme si povídali o ročních obdobích, počasí, hrách v daná roční období apod. Po rozhovoru jsem dětem představila říkadlo a zeptala jsem se dětí, jestli vědí, proč máme říkadlo špatně. Protože jsme si na začátku řekli, jaké máme právě v tuto dobu roční období, děti vzápětí po mé otázce napadlo, že je říkadlo o jaru. Zkusily jsme tedy vymyslet, jak by říkadlo měla vypadat, aby nám pasovalo na dané roční období. Říkadlo však děti znaly, protože už jsme se jej učily, formou ozvěny jsme se však naučily novou verzi říkadla. Poté jsme jej spojili s pohybem.

Toto říkadlo spojíme se hrou na tělo a pohybem po prostoru, kdy děti stojí v kruhu a drží se za ruce. Na slova „Přišlo jaro do vsi, kde ji, zimo, kde jsi?“ půjdeme rytmicky do kruhu a zase zpět. Při slovech „byla zima mezi námi, a teď už je za horami“ budeme s dětmi střídavě tleskat a pleskat rukama o stehna. Nakonec na slova „hu, hu, hu“ děti zadupou na místě a na „jaro už je tu“ se každý sám zatočí s rukami v bok. Postupně jsme zrychlovaly tempo říkadla a snažili se, abychom stíhali tancovat v tomto tempu i kroky.

Protože jsme tuto aktivitu realizovali v letním ročním období, změnily jsme s dětmi slova v říkadle, aby seděl na dané roční období. Vzniklo nám tedy říkadlo:

Přišlo léto do vsi, kde jsi, jaro, kde jsi?

Bylo jaro mezi námi, ale už je za horami.

Hu, hu, hu, léto už je tu.

4.1.5 Cibulenka

Vytvořený tanec na tuto známou dětskou lidovou píseň bude tvořen jednoduchými základními folklorními kroky, jako je natáčení na strany, držení rukou v bok, dřepnutí.

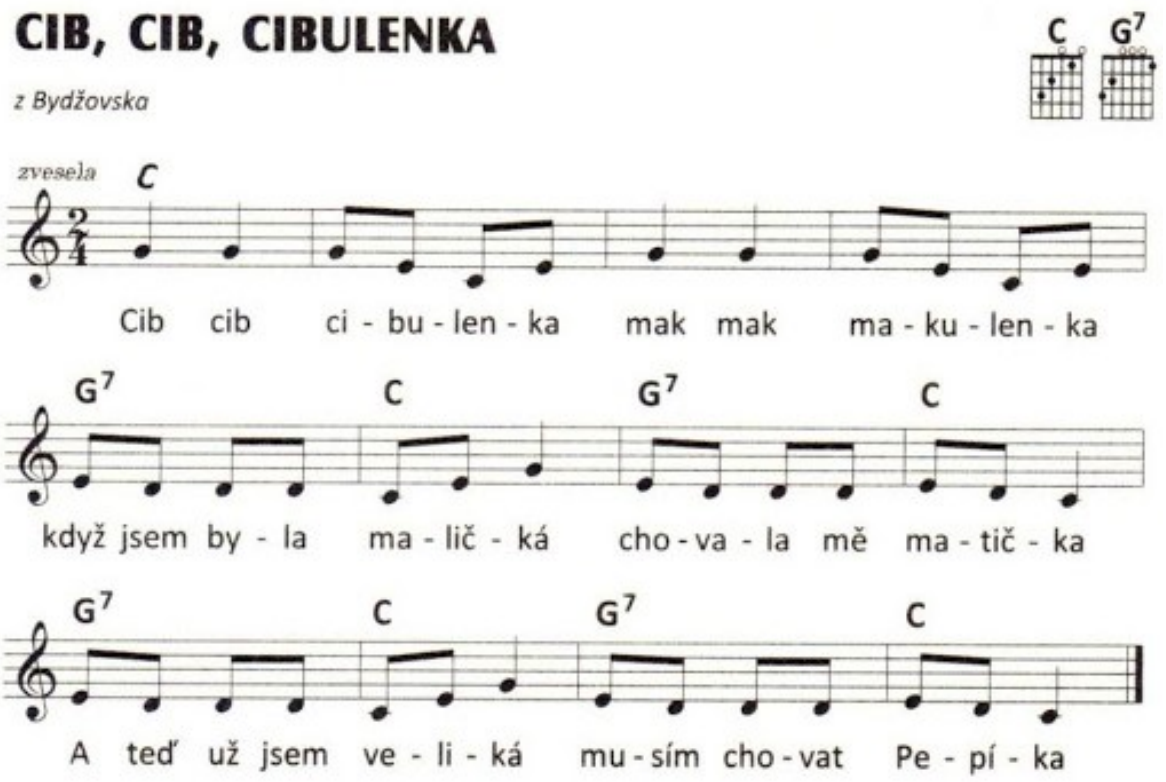

Obrázek 14 – *píseň Cib, cib, cibulenka*

K této písni, kterou zná většina dětí, jsem vytvořila jednoduchý tanec, který zvládne dítě jakékoliv věkové kategorie. Při motivaci jsme si povídali o maminkách a miminkách, cvičily jsme chování miminka, některé děti si našli i rekvizity k tanci. Také jsem dětem objasnila, že je tato píseň spíše pro děvčata, ale že ji může zpívat i chlapec. Píseň jsme si zazpívali a já jsem navrhla, že bychom mohli místo Pepíka zpívat i jiné chlapecké jméno. Děti hned říkaly různé návrhy jmen, především jmen kamarádů, které znají. Poté už jsme přešli k samotnému nácviku tance.

Při tomto tanci dětí tančí každý sám dostatečně od sebe, aby měl každý prostor pro tanec. Na začátku písně mají děti ruce v boku a natáčejí se na jednu a druhou stranu v rytmu písně. U druhého verše si dětí dřepnou a předvádějí, jak jsou malý, do rytmu ukazují chování malého miminka. Třetí verš začíná slovy *„a teď už jsem veliká“,* a tak si stoupnou a předvedou, jak jsou velicí a zase chovají miminko.

4.1.6 Kalamajka

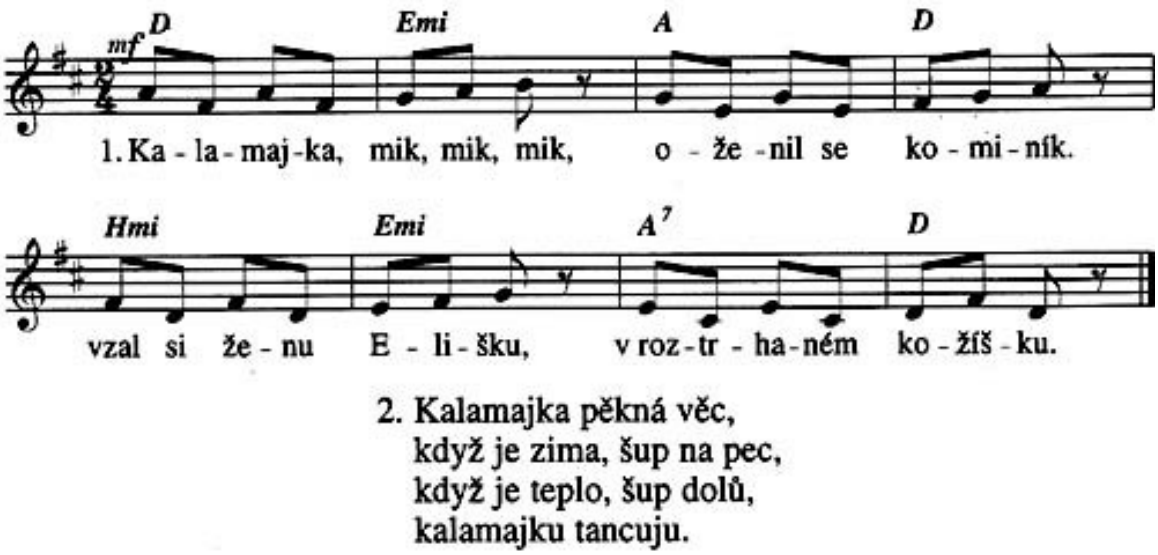

Obrázek 15 – *píseň Kalamajka*

Tato píseň je pro většinu dětí známá, a tak jsem vytvořila tanec podle věkové kategorie ve třídě, kde jsem aplikovala tak, aby to pro děti nebylo složité. Při tanci využijeme jednoduchý krok dupání, který děti zvládají. Dalším krokem byl krok poskočný, který byl pro děti hned na začátku náročný. Opakováním se jej však naučily a nepředstavoval pro ně problém. Pro nejmenší děti by byla varianta cupitání, místo kroku poskočného.

Tanec byl tedy takový, že jsme na slova „mik, mik, mik“, „kominík“, „Elišku“, „kožíšku“ děti dupaly na místě. Na druhou sloku se chytí za ruce a poskočným krokem se budou jedním směrem posouvat po kruhu.

4.1.7 Na Čížečka

1. Čížečku, čížečku, ptáčku maličký,

pověz mi čížečku, jak sejou mák?

Aj tak, tak sejou mák, aj tak, tak sejou mák,

aj tak, tak sejou mák, tak sejou mák.

2. ... roste ...

3. ... kvete ...

4. ... lámou ...

5. ...melou ...

6. ... jedí ...

K této písni se pojí daný tanec, a protože není tak složitý, tak by ho měly zvládnout i děti předškolního věku. Tanec je takový, že dětí stojí tak, aby kolem sebe měly místo. Během písničky mají děti ruce v bok a natáčí se střídavě na obě strany po celou dobu. Jen na slova „sejou“, „roste“, „kvete“, „lámou“, „melou“, „jedí“, a následný refrén děti předvádějí danou činnost, která se zpívá ve sloce.

Motivace k tomuto tanci byla taková, že jsme si s dětmi nejprve vysvětlili jednotlivá slova v písni, protože většinu z nich neznali. Také jsem jim vysvětlila, o čem píseň vlastně je, že se v ní zpívá o práci, kterou dříve lidi na venkově dělávali. Také jsem je seznámila s několika dalšími a řekla jsem jim, že tato práce byla pro venkovský lid těžká a tak si ji ulehčovali písní. Potom jsem přešla k názornému předvedení jednotlivých pohybů na daná slova. Tyto pohyby pak děti opakovaly a nakonec jsme vše propojily s hudbou. Děti většinou píseň nezpívaly a spíše se soustředily na tanec, kdy mají co předvádět.

4.1.8 Černý Jan

1. Já su černý Jan, černé oči mám,

černé oči jako vrána, miluje mě každá panna,

Já su černý Jan, černé oči.

2. Já černá Anna, schovám se sama,

Schovám se já do malení, tam mě nikdo neuvidí,

Já černá Anna, schovám se sama.

Děti namotivuji na hru na hada, kdy následně vytvoříme hada. Všechny děti se chytnou za ruce jeden za druhým. Jakmile děti utvoří hada, zazpívám jim písničku, na kterou budeme tančit. S písní jim ukážu, dané kroky a pohyb, který se k písni pojí. Tento tanec je samozřejmě uzpůsoben věkové kategorii dětí tak, aby to vše zvládli a bavilo je to.

Následný tanec tedy bude takový, že děti budou pomocí chůze v rytmu písně chodit dokola tak, aby zamotaly hada do pomyslného šneka či spirály. Na slova „*Já sem černý Jan*“ děti půjdou chůzí po kruhu a za posledním slovem si přidřepnou, to stejné se bude opakovat na další verš „*černé oči mám*“. Následně půjdou v rytmu dále po kruhu do konce první sloky a na poslední opakování prvních dvou veršů první sloky budou opakovat jako na začátku chůzi s přidřepnutím. V druhé sloce děti budou opakovat kroky z první sloky, jen budou hada rozmotávat do původního postavení.

5 EVALUACE SOUBORU TANEČNÍCH PRVKŮ

Tento soubor folklorních tanců byl vytvořen s cílem nastínit dětem, že i folklór a folklórní tance a činnosti jsou zábava, že to má přínos i pro vytváření fantazie a představivosti. Při tvorbě folklórní činnosti jsem volila kroky i písně s ohledem na věkovou kategorii dané třídy. I přesto se mi moc nevydařila volba kroků při jednotlivých tancích. Při tomto zjištění jsem dané kroky zjednodušila, někdy však bohužel byly zase moc jednoduché pro děti starší, a tak jsem musela upravit celý tanec tak, abych starší děti znovu zaujala. U některých tanečků jsem zjišťovala, že i když jsem obtížnost kroků zvolila podle věkové kategorie, přesto se dětem nedařilo je realizovat. Někdy zase naopak překvapivě děti zvládly kroky, ale tančit se jim stejně nechtělo, stačilo ale pouze změnit například rychlost písně a tančení kroků, a hned byl zájem o tanec větší a větší.

5.1 Sebereflexe

Při vytváření souboru tanečních aktivit s folklórní tématikou jsem hodně přemýšlela nad tím, jaké písně zařadit a zda nebudou jednotlivé aktivity moc jednoduché a banální. Hodně jsem se ale zaměřovala na věkovou kategorii dětí a jejich rozlišné věkové dovednosti. Bylo docela náročné vymyslet tanec tak, aby zaujal všechny děti a nebyl pro starší děti moc jednoduchý ale zároveň pro ty mladší moc složitý.

První den jsem zvolila aktivitu, na píseň „*Prší, prší, jen se leje“*, kdy tuto píseň děti dobře znají. Motivace, která proběhla na začátku děti namotivovala k tanci. Nejprve jsme si povídali o počasí celkově a poté jsem se zaměřila přímo na déšť, kdy děti hned napadla píseň „*Prší, prší“*. Celkově se podle mého názoru aktivita zdařila, avšak až po upravení některých detailů. Nejprve jsem dětem předvedla dané kroky, které jsme si spolu zatancovali. Jednotlivé kroky dětem šli dobře, problém přišel tehdy, když jsme kroky spojily v jeden tanec. Zjistila jsem, že kroků je v tomto tanci moc, velká kombinace kroků dětem nešla, a proto ztratili zájem o tanec. Po zjištění a rady kolegyně jsem tedy vypustila některé kroky, ovšem tak, aby tanec byl pořád smysluplný. Následně jsme tedy zatancovali upravený tanec, a jelikož se dětem kroky dařily, tanec je začal bavit a chtěli jej opakovat. Příště ovšem nespoléhat na klavírní zpracování písně na místě ale připravit si nahrávku, abych mohla s dětmi více pracovat a popřípadě pomáhat. Při první aktivitě jsem tedy zjistila, že je lepší méně kroků a udělat tanec zábavnější formou, aby děti zaujal a měli motivaci vůbec tancovat. Vhodné by bylo příště například postupně tempo zrychlovat, aby byla aktivita zábavnější, udělat demonstraci deště a jeho postupné zesilování a ustupování.

Druhý den jsem dětem představila píseň *„Haj, husičky, ze pšenice“*, které byla pro většinu dětí úplně nová. Motivací byla kresba husičky, následovala hra na husy, kdy jsme dělali zvuk husy, chůzi husy apod. Následoval tanec, kdy jsem nejprve dětem pustila připravenou nahrávku, aby měly představu o písni, a společně jsme se ji mohli naučit. Krok přísunný jsme si pouze zopakovaly, protože byl stejný jako při minulé aktivitě. Šlo vidět, že si ho děti zapamatovaly a zafixovaly, takže jim šel docela dobře. Při vytváření tohoto tance jsem již dávala pozor na chyby, které jsem udělala při první aktivitě. Zábavnější forma tance podle mého názoru nebyla dostačující ale nakonec se i přes to aktivita vydařila docela dobře. Kdybych zvolila v jedné části tance místo samotného točení dokola i cupitání při točení, děti by to více bavilo. Tanec jsme tedy vyzkoušeli s přidáním cupitání a hned byl zábavnější a děti zaujal natolik, že jsem od nich slyšela i pozitivní zpětnou vazbu při rozhovoru s některými po skončení.

Třetí aktivitou byla Mazurka, na píseň *„Měla babka, čtyři jabka“*, kdy některé starší děti píseň již znaly. Při motivaci děti hned věděly, že budeme pracovat s touto písní, protože jsme si nejprve vytvořili jablíčka, se kterými jsme si hráli na babičku a dědečka. Píseň jsme si na začátek společně zazpívali. Mazurka je samozřejmě známý tanec ve folklóru, avšak pro děti této věkové kategorie poměrně složitý. Proto jsem tanec zjednodušila tak, aby jej zvládly všechny děti. Vynechala jsem výměnu pozice dětí v párech při druhé sloce, kdy se dítě, stojící vpředu, natáčí na dítě vzadu, a poté by si měli točením vyměnit místa. Bylo by to dle mého názoru pro děti matoucí, hlavně pro děti mladší. Problém nastal bohužel už na začátku u některých dětí, a to v držení. Všechny jsem tedy obešla a správně upravila držení těla.

Čtvrtý den jsem využila říkadlo *„Přišlo jaro do vsi“*, které jsme se s dětmi učili pár měsíců zpět, avšak bez pohybu. Motivace proběhla povídáním v kruhu o ročních obdobích, kdy jsem se ptala na různé otázky a co děti třeba napadne, když se řekne jaro nebo léto apod. Říkadlo jsme se i přes to naučili znovu formou ozvěny v rámci motivace. Jelikož realizace této aktivity probíhala v letním období, obměnila jsem slova říkadla tak, abych děti nepletla a pasovalo to na dané roční období. Podle mého názoru se tato aktivita povedla ze všech nejvíc, protože šlo vidět na dětech, že je taneček zaujal a že jsem zvolila zábavnou formu provedení. Využili jsme zde hru na tělo, která děti velmi bavila a byla pro ně zvládnutelná.

Následující den jsem využila známou píseň *„Cib, cib, cibulenka“*, kdy jsem volila odpočinkovou formu tance, protože převažoval počet mladších dětí. Zapojila jsem i opakování jmen kamarádů tak, že jsme v písni zpívali místo jména Pepík jméno jiného kamaráda ze třídy. Tuto variantu jsem využila z důvodu toho, že tanec je více určen pro

dívky než chlapce, tak aby tanec přijali i chlapci. Tento tanec byl pro děti opravdu jednoduchý, pro předškoláky možná až moc. I tak tancovaly všechny děti bez rozdílu.

Dále jsem aplikovala tanec, na píseň *„Kalamajka"*, a protože mi původní tanec na tuto píseň přišel pro děti složitý, vytvořila jsem jednodušší verzi. Zjistila jsem, že je pro děti krok poskočný docela náročný. I když je tento krok jeden ze základních kroků ve folklórních tancích a většinou jej děti využívají i v běžném životě. Myslela jsem si, že ho děti zvládnou bez jakéhokoli problému. Přes to, že tento krok jsme tancovali už ve dvou tancích pořád, dětem dělal trochu problém jej zatančit. Někteří stále skákali snožmo, jiní zvedali jen kolena a další pouze poskakovali po jedné noze. Věnovala jsem tedy pokaždé při nácviku tohoto kroku více času a nakonec se nám tedy podařil. Proto je tedy důležité, aby se kroky neustále opakovali a zkoušeli, protože děti se jej nenaučí hned první den. Musí jej pořád procvičovat a opakovat, aby se jej naučily a nebyl pro ně problémový.

Předposlední tanec byl na píseň *„Na Čížečka"*, která byla pro děti úplně nová, ale tanec na ni byl vlastně úplně jednoduchý. Při motivaci jsem dětem vysvětlila jednotlivá slova ve slokách, na které poté budou tancovat. Nejprve jsme si tedy s dětmi píseň zazpívali a dále jsem jim předvedla, jak a kdy budou tancovat. Tanec byl vlastně představení toho, co se v písni zpívá. Jakmile děti pochopily, které slova mají předvádět, tanec je začal bavit a šlo jim to velmi dobře. Tato aktivita se tedy zdařila velice dobře.

Poslední den jsem použila píseň a zjednodušila tanec, který jsem jako malá tancovala v dětském folklórním souboru i já. Pro děti předškolního věku však i zjednodušená verze nebyla úplně lehká, a tak jsme se tanec učili po částech. Hlavním cílem bylo vytvořit hada ve spirále, a to bylo asi nejsložitější na celém tanci. Nakonec se nám to ale podařilo a výsledek byl úžasný, děti si totiž tanec opakovaly i sami ve volné hře.

Po aplikování všech připravených aktivit jsem přemýšlela nad chybami, které bohužel při daných tancích nastaly. Bohužel jsem zjistila, že ne vše bylo vhodně zvoleno a aby se mi povedlo děti namotivovat, musela mi někdy poradit i kolegyně. Docela mě někdy zarazilo i zjištění, že i když jsem volila kroky a náročnost tance podle věkové kategorie skupiny dětí, nedokázali někteří jednoduchý krok provést. Určitě bych příště lépe rozložila čas tak, abych děti třeba i více namotivovala a možná raději aplikovala práci třeba v jiné třídě, kde mě děti tolik neznají. Nakonec podle mě aktivity dopadly dobře, i přes zásah pozorující kolegyně. Při aplikaci nezáleží jen na dobré motivaci nebo vhodném zvolení a postavení kroků, ale také na atmosféře ve třídě či na počasí venku. Také záleží na náladě dětí, protože občas je s nimi náročnější komunikace a nějaká pohybová aktivita je nezaujme.

5.2 Reflexe pozorující učitelky

Většina nacvičovaných aktivit byla doprovázena s nahraným doprovodem, případně jsem kolegyni doprovázela na klavír. Většinu pohybů se děti učily nápodobou učitelky, pohyby byly jednoduché, děti je zvládaly, proto se do všech tanců aktivně zapojovaly. Některé hry byly zařazovány do tematických celků, jiné byly využity během volných režimových momentů. Dobré také bylo zvolení různorodosti motivace před následným nácvikem tance.

Při písničce „Prší, prší“ naplánovala paní učitelka mnoho pohybů v rychlém sledu za sebou. Děti pohyby nestíhaly provádět, proto byla učitelkou změněna. Také jsem navrhla změnu tempa chůze. Po úpravě pohyb děti lépe zvládaly a činnosti prováděly s nadšením a radostně.

Písničku „Haj, husičky“ děti neznaly, tančily podle nahrávky. Ve druhé části jsem navrhla změnu pohybu – místo chůze cupitání, které lépe vyhovovalo rytmu písně.

U mazurky „Měla babka“ paní učitelka vhodně vysvětlovala a upravovala držení párů a potom tanec zvládly i menší děti.

Písnička „Přišlo jaro do vsi“ děti znaly, zpěv s pohybem spojily bez problémů.

Při klasickém tanečku „Cib, cib, cibulenka“, kterou děti znaly, obměňovala paní učitelka jména dětí – vystřídala všechny. Tím pro děti byla hra zajímavější a hráli ji dlouho.

Hudebně – pohybovou hru „Na Čížečka“ zvládly děti bez problémů, protože jednoduše napodobovaly pohyby, o kterých se zpívalo.

Při tanci „Já su černý Jan“ nepochopily děti, jak mají provézt „otočení do šneka“ ve vázaném zástupu. Paní učitelka jim to názorně ukázala tím, že je jedenkrát vedla. Potom děti vytvářely tento útvar bez problémů.

5.3 Doporučení na základě pozorování

Při první aktivitě po radě s kolegyní jsme změnily a upravily některé části tance tak, aby děti stíhaly bez problému všechny kroky. Jelikož byla velmi rychlá změna kroků za sebou, tak jsem v druhé sloce změnila krok poskočný na krok přísunný stejně jako ve sloce první. Bude se tedy opakovat to, co bylo v prvních dvou verších první sloky. To znamená v prvním verši písně v párovém držení přísunné kroky na jednu a následně na druhou stranu. Ve druhém verši písně se v párovém držení děti zatočí dokola. Jinak bude tanec stejný jako v původní aktivitě.

Druhou aktivitu bych upravila pouze v druhé části, kdy bychom místo pouhého točení dokola využily cupitání. Začátek aktivity by byl tedy stejný, přísunným krokem by se děti posouvaly na jednu stranu dvěma kroky a na druhou stranu stejně. Poté by se chytly děti za lokty a točily by se za využití cupitání nikoliv pouhé chůze. Druhá sloka by vypadala na začátku stejně jako první, jen by se v druhé části děti chytly za opačné lokty a opět by se pomocí cupitání točily dokola.

Aktivitu třetí bych neměnila, protože i přes menší překážku na začátku se povedl dobře. Možná při realizaci se staršími dětmi by bylo dobré vyzkoušet tanec těžší, s využitím výměnou míst, kterou jsem vyřadila.

Říkadlo *Přišlo jaro do vsi*, lze využít s obměnou kdykoliv. Děti tato aktivita bavila tak, jak jsme ji realizovali a sami si tempo říkadla zrychlovali, protože je to bavilo. Aktivitu bych nechala tak, jak jsem ji původně vytvořila, jelikož se zdařila dobře.

Cib, cib, cibulenka je píseň spíše dívčí, a tak je dobré zvolit takovou formu pohybu či motivace, aby zaujala i chlapce. Určitě bych příště volila i využití rekvizit, jako například panenky – miminka, aby byl tanec obohacen.

Tanec na píseň *Kalamajka* bych také nechala stejný, i přes obtížný krok poskočný. Postupným opakováním se tento krok pro děti bude zdát čím dál méně obtížný a budou jej ovládat bez problému. Bez tohoto kroku by tanec mohl být pro děti až moc jednoduchý a tím pádem méně zajímavý.

U písně *Na Čížečka* se jednalo spíše o hudebně pohybovou hru než o tanec, ale i toto je součástí folkloru a konkrétně tato píseň se hodně využívá. Hodně záleží na věkové kategorii skupiny dětí při volbě pohybu. Pokud by bylo složení stejné jako při mé realizaci, tedy děti mladší s dětmi staršími, tak hudebně pohybová hra na píseň je dobrá volby. Při realizaci s dětmi staršími by to mohlo být málo, a proto bych možná využila více pohybu během celé písně, namísto pouhého předvádění slov znějících v písni.

Píseň *Já su černý Jan* je málo známá, já ji však zvolila, protože jsme na ni tancovali v dětském folklorním souboru. Tuto aktivitu bych nejspíše upravila tak, že bych s dětmi vytvořila dva menší hady, kdy by možná pro děti mohlo být snazší utvořit spirálu. Také by byla možnost utvořit dva kruhy, kdy by jeden byl menší a druhý větší. Menší kruh by byl uvnitř většího a děti by chodily v protisměru po kruhu. Větší kruh by šel na levou stranu a menší na pravou, poté by se jejich směr otočil.

ZÁVĚR

Bakalářská práce, jak už jsem zmínila v úvodu, se zabývá folklorním tancem a jeho propojení s pohybovými aktivitami u dětí předškolního věku. V teoretické části se tedy nejprve věnuji pohybu a jeho roli v životě předškolního dítěte. Součástí pohybu je samozřejmě i hra, na kterou jsem se zaměřila také. Přece jenom je hra v životě dítěte jedna z nejdůležitějších prvků pro rozvoj a osvojování si nejen pohybových schopností a dovedností ale je důležitá i po stránce psychických dovedností. Pomáhá dítěti v osvojování si určitých základních společenských pravidel, které ve svém životě využije. Součástí první kapitoly bylo i představení pojmu hudebně pohybových činností, při kterých je využívaná hudba, která je zase součástí tance. Už z názvu práce vyplívá, že se také musíme zaměřit na tanec a jeho vliv na dítě. Tomu se věnuji v kapitole druhé, kde objasním samotný tanec jako pojem, jeho vliv na rozvoj dítěte. Další podkapitolou jsou taneční činnosti, kde uvedu i jejich přínosy pro děti předškolního věku. Nahlédnu i do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní děti, kde budu zjišťovat, co všechno tanec a taneční činnosti v životě dítěte ovlivňují. Poslední kapitolou je objasněno to nejhlavnější celé teoretické části, a to folklor, lidové tradice, zvyky ale hlavně dětský folklor a jeho prvky.

Následuje praktická část bakalářské práce, kde jsem představila zpracovaný soubor folklorních činností. Popíši zde celkovou realizaci tohoto souboru ve vybrané mateřské škole v Mikulově. Soubor jsem s cílem představit dětem zábavnou a zajímavou formu folklorního tance a jeho využití například v běžných hrách či činnostech. Celý soubor byl nakonec evaluován mnou a pozorující učitelkou. Součástí evaluace bylo upravení souboru do správné podoby pro budoucí realizaci dalšími učitelkami tak, aby byl dobře a vhodně aplikovatelný při práci s dětmi jakéhokoli předškolního věku.

Jeden z přínosů bylo realizování vytvořeného souboru v mateřské škole, kdy jsem z reakce dětí a reflexe paní učitelky usoudila, že byl soubor z větší části vytvořen vhodně a splnil mnou nastavené cíle tohoto souboru. Bylo pro mě i velmi poučné doporučení paní učitelky, která celé realizaci přihlížela. Její rady spolu s mými postřehy z pozorování jsem zakomponovala do úpravy souboru a po opětovné aplikaci souboru jsem byla nadšená z výsledku. Další přínos byl pro mě při zpracování teoretické části, kdy jsem si ujasnila poznatky pro budoucí tvorbu například realizace pohybového kroužku zaměřeného na folklorní tanec či přímo na vedení dětského folklorního souboru.

Na závěr celé práce bych chtěla dodat, že folklor by mohl být ve větší míře řazen do edukačního procesu v mateřských školách. Myslím si, že by děti měly být vzdělávány i v tradicích a kultuře daného regionu, ve kterém žijí, a k tomu nám dává folklor spoustu možností. Folklor, jak už jsem zmiňovala v teoretické části bakalářské práce, přispívá u dětí předškolního věku k rozvoji v mnoha oblastech dítěte. Proto děkuji za možnost představit dětem folklor tak, jak jej vidím já, jeho přínosy atd.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Biber, K. (2016). The effects of folk dance training on 5-6 years children's physical and social development. *Journal of Education and Training Studies, 4(11),* 213-226. https://doi.org/10.11114/jets.v4i11.1820
2. Dvořáková, H. (2011). *Pohybové činnosti v předškolním vzdělávání* (2.nd ed.). Raabe.
3. Hrabalová, O. (1959). *K dětskému folklóru a jeho třídění*. Český Lid, 46(3), 97-103. Dostupné z: http://www.jstor.org/stable/42698225
4. Janeček, P., Bittnerová, D. (2011), *Folklor atomového věku: kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Praha: Národní muzeum, https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/13/09/91/folklor_atomoveho_veku.pdf
5. Jenčková, E. (2005). *Hudba a pohyb ve škole* (druhé). Tandem.
6. Jenčková, E. (2008). *Rytmy zimy*. Jaroslav Jenček. Tandem.
7. Kubecová, M. (2018). *Taneční činnosti v předškolním vzdělávání*. Raabe.
8. Kupcová, Z., Nádvorníková, H., Růžičková, V., Svobodová, E., & Vondrušková, A. (2016). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Raabe.
9. Langhammerová, J. (2017). *České tradice v proměnách času: kroje-zvyky-umění.* Nakladatelství lidové noviny.
10. Maňáková, M., Schauerová, A. (2015) *Regionální folklor do škol – manuál pro učitele* In: *Národní ústav lidové kultury* [online]. Dostupné z: http://www.nulk.cz/wp-content/uploads/2019/01/Tady_jsme_doma_blok_fotky_final.pdf
11. Motlová, M. (2016). *Průvodce lidovou kulturou.* Knižní klub.
12. MŠMT (2013). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.* Výzkumný ústav pedagogický. http://www.nuv.cz/file/4982_1_1/
13. Pavlicová, M. (2012). *Cestami lidového tance: Zdenka Jelínková a česká etnochoreologie.* Masarykova univerzita
14. Šimša, M. (2006). *Od folkloru k folklorismu. Dětský folklor*. Dostupné z: http://www.nulk.cz/zdroje-informaci/elektronicke-publikace-nulk/

15. Šottnerová, D. (2004). *Velikonoce: původ, zvyky, hry, pohádky, návody a náměty* (Vyd. 2). Rubico.
16. Šottnerová, D. (2005). *Adventní čas: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Rubico.
17. Šottnerová, D. (2005). *Zima: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Rubico.
18. Šottnerová, D. (2006). *Léto a podzim*. Rubico.
19. Šottnerová, D. (2007). *Jaro: zvyky, obyčeje, náměty, návody, pohádky, příběhy a hry*. Rubico.
20. Šottnerová, D. (2008). *Vánoce: původ, zvyky, koledy, hry a náměty*. Rubico.
21. Susu, P. (2018). 2. On the Educational Potential of Folk Dance. *Review of Artistic Education, 15(1),* 127-150.
22. Tyllner, L. (2010). *Tradiční hudba*. Hledání kořenů. Etnologický ústav Akademie věd ČR, Praha, str. 80.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

FS folklorní skupiny

DFS dětské folklorní skupiny

Apod. a podobně

Atd. a tak dále

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – *Velikonoční písně* 25
Obrázek 2 – *Velikonoční písně* 26
Obrázek 3 – *Májové písně* 28
Obrázek 4 – *Adventní písně* 29
Obrázek 5 – *Vánoční písně* 32
Obrázek 6 – *Vánoční písně* 33
Obrázek 7 – *Masopustní písně* 35
Obrázek 8 – *Masopustní písně* 36
Obrázek 9 – *píseň Prší, prší, jen se leje* 43
Obrázek 10 – *Haj, husičky, ze pšenice* 45
Obrázek 11 - *Husičky* 46
Obrázek 12 – *píseň Měla babka čtyři jabka* 47
Obrázek 13 - *jablka* 48
Obrázek 14 – *píseň Cib, cib, cibulenka* 50
Obrázek 15 – *píseň Kalamajka* 51